

ЗАТВЕРДЖЕНО

Рішення Національного агентства
з питань запобігання корупції

11 серпня 2016 р. № 3

(із змінами, внесеними рішенням
Національного агентства від
06.09.2016 року № 18, від
30.09.2016 року № 57, від
03.11.2016 № 106, від 13.01.2017
№ 24, від 22.02.2017 № 59, від
16.03.2017 № 85)

РОЗ'ЯСНЕННЯ

щодо застосування окремих положень Закону України «Про запобігання корупції» стосовно заходів фінансового контролю

У цьому Роз'ясненні вживаються такі скорочення:

декларація – декларація особи, уповноваженої на виконання функцій держави або місцевого самоврядування, передбачена Законом України «Про запобігання корупції»;

Закон – Закон України «Про запобігання корупції»;

ПМ – прожитковий мінімум;

Національне агентство – Національне агентство з питань запобігання корупції;

Реєстр – Єдиний державний реєстр декларацій осіб, уповноважених на виконання функцій держави або місцевого самоврядування.

Загальні запитання

1. Які існують типи декларацій, коли їх слід подавати і який звітний період вони охоплюють?

Законом передбачено чотири типи декларацій суб'єкта декларування:

1) щорічна декларація, яка подається у період з 00 годин 00 хвилин 01 січня до 00 годин 00 хвилин 01 квітня року, наступного за звітним роком. Така декларація охоплює звітний рік (період з 01 січня до 31 грудня включно), що передує року, в якому подається декларація, та містить інформацію станом на 31 грудня звітного року;

2) декларація суб'єкта декларування, який припиняє діяльність, пов'язану з виконанням функцій держави або місцевого самоврядування, що подається не пізніше дня такого припинення. Якщо припинення зазначених функцій відбулося з ініціативи роботодавця, декларація подається не пізніше двадцяти робочих днів з дня, коли суб'єкт декларування дізнався чи повинен

був дізнатися про таке припинення.

Декларація суб'єкта декларування, який припиняє діяльність, пов'язану з виконанням функцій держави або місцевого самоврядування, охоплює період, який не був охоплений деклараціями, раніше поданими таким суб'єктом декларування, та містить інформацію станом на останній день такого періоду. Останнім днем такого періоду є день, що передує дню подання декларації. Під раніше поданими деклараціями розуміються як декларації, що були подані до Реєстру відповідно до Закону, так і декларації, що були подані відповідно до Закону України «Про засади запобігання і протидії корупції»;

3) декларація суб'єкта декларування, який припинив діяльність, пов'язану з виконанням функцій держави або місцевого самоврядування, що подається до 00 годин 00 хвилин 01 квітня року, наступного за звітним роком, у якому було припинено таку діяльність. Така декларація охоплює звітний рік (період з 01 січня до 31 грудня включно), що передує року, в якому подається декларація, та містить інформацію станом на 31 грудня звітного року;

4) декларація суб'єкта декларування, який є особою, що претендує на зайняття посад, зазначених у пункті 1, підпункті «а» пункту 2 частини першої статті 3 Закону, що подається до призначення або обрання особи на посаду. Така декларація охоплює звітний рік (період з 01 січня до 31 грудня включно), що передує року, в якому особа подала заяву на зайняття посади (участь у конкурсі), якщо інше не передбачено законодавством, та містить інформацію станом на 31 грудня звітного року.

Законодавством можуть передбачатися особливості щодо процедури відбору кандидатів на зайняття вакантних посад суб'єктів декларування. Наприклад, Закон України «Про державну службу» передбачає подання двох декларацій в процесі такого відбору: перша декларація подається особою, яка бажає взяти участь у конкурсі на зайняття вакантної посади державної служби, разом з іншими документами для участі в конкурсі; друга декларація подається зазначеною особою, якщо вона перемогла в конкурсі, перед її призначенням на посаду (стаття 25 Закону України «Про державну службу»). В обох випадках декларація подається за минулий рік. Але період, який охоплюється відповідними деклараціями, залежить від часу їх подання: наприклад, якщо документи для участі в конкурсі були подані у грудні 2016 року, то перша декларація повинна охоплювати попередній 2015 рік; при цьому, якщо рішення про перемогу в конкурсі було ухвалено вже в 2017 році (наприклад, у січні), то друга декларація повинна охоплювати попередній 2016 рік.

Окремо слід звернути увагу на етапність початку роботи системи декларування у 2016-2017 роках, яка визначена рішенням Національного агентства від 10.06.2016 № 2 «Про початок роботи системи подання та оприлюднення декларацій осіб, уповноважених на виконання функцій

держави або місцевого самоврядування», зареєстрованого в Міністерстві юстиції України 15.07.2016 за № 958/29088.

Так, згідно із зазначеним рішенням Національного агентства, система подання та оприлюднення відповідно до Закону декларацій осіб, уповноважених на виконання функцій держави або місцевого самоврядування, розпочинає свою роботу в два етапи:

1) перший етап — з 00 годин 00 хвилин 01 вересня 2016 року для таких типів декларацій (повідомлень) та суб'єктів декларування:

(абзац десятий із змінами, внесеними рішенням Національного агентства від 06.09.2016 року № 18)

- щорічні декларації за 2015 рік службових осіб, які станом на 01 вересня 2016 року займають згідно зі статтею 50 Закону відповідальне та особливо відповідальне становище. Зазначені у цьому абзаці декларації подаються протягом 60 календарних днів з дати, визначеної у цьому абзаці;

(абзац одинадцятий із змінами, внесеними рішенням Національного агентства від 06.09.2016 року № 18)

- декларації, передбачені абзацом першим частини другої статті 45 Закону (декларації осіб, які припиняють діяльність, пов'язану з виконанням функцій держави або місцевого самоврядування), службових осіб, які 01 вересня 2016 року чи пізніше цієї дати припиняють діяльність, пов'язану з виконанням функцій держави або місцевого самоврядування, та станом на день такого припинення займають згідно зі статтею 50 Закону відповідальне та особливо відповідальне становище;

(абзац дванадцятий із змінами, внесеними рішенням Національного агентства від 06.09.2016 року № 18)

2) другий етап — з 00 годин 00 хвилин 01 січня 2017 року для всіх інших суб'єктів декларування та декларацій (повідомлень), передбачених Законом.

Подання декларацій на першому та другому етапі здійснюється згідно із Законом шляхом заповнення відповідних форм на офіційному веб-сайті Національного агентства з питань запобігання корупції з використанням програмних засобів Єдиного державного реєстру декларацій осіб, уповноважених на виконання функцій держави або місцевого самоврядування.

Водночас до 01 січня 2017 року усі суб'єкти, які не подають декларації на першому етапі декларування, продовжують подавати декларації за формою та в порядку, встановленими Законом України «Про засади запобігання і протидії корупції».

Слід також звернути увагу на те, що зазначена етапність початку роботи системи декларування не стосується осіб, зазначених у статті 52-1 Закону (особи, зазначені у пункті 1, підпункті «а» пункту 2 частини першої статті 3 Закону, які належать до кадрового складу розвідувальних органів України та/або займають посади, перебування на яких становить державну таємницю, зокрема, у військових формуваннях та державних органах, що здійснюють

оперативно-розшукову, контрозвідувальну, розвідувальну діяльність, а також особи, які претендують на зайняття таких посад). Такі особи розпочнуть подавати декларації згідно із Законом України «Про запобігання корупції» після затвердження Національним агентством відповідного порядку та набрання ним чинності.

(доповнено новим абзацом згідно із змінами, внесеними рішенням Національного агентства від 30.09.2016 року № 57)

2. Чи слід подавати щорічну декларацію та декларацію перед припиненням діяльності, пов'язаної з виконанням функцій держави або місцевого самоврядування, якщо суб'єкт декларування звільняється до 1 квітня?

Якщо суб'єкт декларування звільняється або іншим чином припиняє діяльність, пов'язану з виконанням функцій держави або місцевого самоврядування, до подання ним щорічної декларації за попередній рік (наприклад, 15 січня 2017 року), то йому рекомендується подавати щорічну декларацію за попередній рік (2016 рік) та окрему декларацію з 1 січня 2017 року до 14 січня 2017 року включно, тобто період, який не був охоплений раніше поданими деклараціями. Це зумовлено тим, що за різний звітний період (наприклад, 2016 та 2017 роки) застосовуються різні розміри ПМ.

(запитання 2 в редакції рішення Національного агентства від 30.09.2016 року № 57)

3. Хто вважається «посадовими і службовими особами» відповідно до підпункту «и» пункту 1 частини першої статті 3 та «посадовими особами» відповідно до підпункту «а» пункту 2 частини першої цієї статті Закону?

У цілях визначення суб'єктів, на яких поширюється дія Закону (відповідно до підпункту «и» пункту 1 частини першої статті 3 Закону), під «посадовими та службовими особами інших державних органів» слід розуміти працівників державних органів, які здійснюють функції представників влади або обіймають посади, пов'язані з виконанням організаційно-розпорядчих чи адміністративно-господарських функцій.

Під «посадовими особами юридичних осіб публічного права» (відповідно до підпункту «а» пункту 2 частини першої статті 3 Закону) слід розуміти працівників юридичних осіб публічного права, які наділені посадовими повноваженнями здійснювати організаційно-розпорядчі чи адміністративно-господарські функції.

Визначальним при цьому є обсяг функцій (обов'язків) відповідного працівника.

Так, адміністративно-господарські функції (обов'язки) - це обов'язки з управління або розпорядження державним, комунальним майном (установлення порядку його зберігання, переробки, реалізації забезпечення контролю за цими операціями тощо). Такі повноваження в тому чи іншому обсязі є у начальників планово-господарських, постачальницьких,

фінансових відділів і служб, завідуючих складами, магазинами, майстернями, ательє, їх заступників, керівників відділів підприємств, відомчих ревізорів та контролерів тощо.

Організаційно-розпорядчі функції (обов'язки) - це обов'язки щодо здійснення керівництва галуззю промисловості, трудовим колективом, ділянкою роботи, виробничою діяльністю окремих працівників на підприємствах, в установах чи організаціях незалежно від форм власності. Такі функції виконують, зокрема, керівники міністерств, інших центральних органів виконавчої влади, державних, комунальних підприємств, установ або організацій, їхні заступники, керівники структурних підрозділів (начальники цехів, завідувачі відділами, лабораторіями, кафедрами), їхні заступники, особи, які керують ділянками робіт (майстри, виконробы, бригадири тощо).

Слід зазначити, що працівники підприємств, установ, організацій, які виконують професійні, виробничі (водій, швачка тощо) або технічні (друкарка, охоронник, оператор котельні тощо) функції, визнаються посадовими особами лише за умови, що разом із цими функціями, вони виконують організаційно-розпорядчі або адміністративно-господарські обов'язки.

Працівники патронатних служб, інші працівники державних органів, які виконують функції з обслуговування, можуть відноситися до посадових та службових осіб відповідно до підпункту «и» пункту 1 частини першої статті 3 Закону за умови відповідності зазначеним вище характеристикам.

При цьому, у цілях визначення суб'єктів декларування, згідно із Законом, слід застосовувати вужче тлумачення і вважати службовими, посадовими особами – суб'єктами декларування лише тих працівників, на яких покладено відповідні обов'язки на постійній основі. Наприклад, наявність у посадовій інструкції працівника (спеціаліста, головного спеціаліста тощо) положення про те, що він може виконувати певні додаткові організаційно-розпорядчі або адміністративно-господарські обов'язки на час відсутності керівника структурного підрозділу не є достатнім для того, щоб вважати такого працівника посадовою чи службовою особою, яка є суб'єктом декларування відповідно до Закону. Цей висновок не змінюється навіть в разі фактичного виконання таких обов'язків упродовж звітнього періоду. Тобто в разі тимчасового виконання працівником організаційно-розпорядчих або адміністративно-господарських обов'язків на час відсутності керівника підрозділу у звітному періоді у нього не виникає обов'язок подати декларацію особи, уповноваженої на виконання функцій держави або місцевого самоврядування, за цей період.

Крім цього у цілях декларування необхідно враховувати підпункт 23 пункту 3 розділу III «Прикінцеві та перехідні положення» Закону України «Про вищу раду правосуддя», відповідно до якого дія розділу VII «Фінансовий контроль» Закону не поширюється на посадових осіб закладів, установ та організацій, які здійснюють основну діяльність у сфері

соціального обслуговування населення, соціальної та професійної реабілітації інвалідів і дітей-інвалідів, соціального захисту ветеранів війни та учасників антитерористичної операції, охорони здоров'я (крім керівників закладів охорони здоров'я центрального, обласного, районного, міського (міст обласного значення, міст Києва та Севастополя) рівня), освіти (крім керівників вищих навчальних закладів та їх заступників), науки (крім президентів Національної академії наук України та національних галузевих академій наук, перших віце-президентів, віце-президентів та головних учених секретарів Національної академії наук України та національних галузевих академій наук, інших членів Президії Національної академії наук України та президій національних галузевих академій наук, обраних загальними зборами Національної академії наук України та національних галузевих академій наук відповідно, керівників науково-дослідних інститутів та інших наукових установ), культури, мистецтв, відновлення та збереження національної пам'яті, фізичної культури, спорту, національно-патріотичного виховання.».

(запитання 3 в редакції рішення Національного агентства від 30.09.2016 року № 57, від 13.01.2017 № 24)

3-1. Чи відносяться нотаріуси (державні та приватні) до суб'єктів декларування?

Згідно з статтею 1, підпунктом «б» пункту 2 частини першої статті 3, частини першої статті 45 Закону особи, які не є державними службовцями, посадовими особами місцевого самоврядування, але надають публічні послуги, зокрема, нотаріуси, не є суб'єктами декларування.

Водночас, нотаріуси є суб'єктами, на яких поширюється дія Закону, зокрема, вимоги та обмеження, передбачені статтями 22, 23, 28 Закону (обмеження щодо виконання службових повноважень чи свого становища, обмеження щодо одержання подарунків, запобігання та врегулювання конфлікту інтересів).

Враховуючи викладене, нотаріуси (державні та приватні) не належать до суб'єктів декларування та декларації не подають.

(доповнено новим запитанням згідно із рішенням Національного агентства від 30.09.2016 року № 57)

3-2. Чи відносяться працівники патронатної служби до суб'єктів декларування?

Під «посадовими та службовими особами інших державних органів» слід розуміти працівників державних органів, які здійснюють функції представників влади або обіймають посади, пов'язані з виконанням організаційно-розпорядчих чи адміністративно-господарських функцій.

Відповідно до статті 92 Закону України «Про державну службу» до посад патронатної служби належать посади радників, помічників, уповноважених та прес-секретаря Президента України, працівників секретаріатів Голови Верховної Ради України, його Першого заступника та

заступника, працівників патронатних служб Прем'єр-міністра України та інших членів Кабінету Міністрів України, помічників-консультантів народних депутатів України, помічників та наукових консультантів суддів Конституційного Суду України, помічників суддів, а також посади патронатних служб в інших державних органах.

Відповідно до частини другої статті 9 Закону України «Про державну службу» під час виконання своїх обов'язків державний службовець не зобов'язаний виконувати доручення працівників патронатної служби. Наведене свідчить про відсутність обов'язковості виконання будь-яких доручень працівників патронатної служби. Відтак, працівники патронатної служби не здійснюють організаційно-розпорядчих функцій. Зазначене виключає можливість віднесення працівників патронатної служби до суб'єктів декларування, які вказані у підпункті «и» пункту 1 частини першої статті 3 Закону України «Про запобігання корупції».

Виняток становлять керівники патронатних служб, які можуть давати обов'язкові вказівки іншим працівникам патронатної служби. Тому, якщо до повноважень керівника патронатної служби належать організаційно-розпорядчі функції, він є посадовою особою державних органів, отже, є суб'єктом декларування, згідно зі статтею 45 Закону України «Про запобігання корупції».

(доповнено новим запитанням згідно із рішенням Національного агентства від 22.02.2017 року № 59).

3-3. Як заповнювати декларацію особам, для яких посада суб'єкта декларування не є основною або які займають посади, обидві з яких є посадами суб'єкта декларування?

Відповідно до статті 46 Закону у декларації зазначаються, зокрема, відомості про місце роботи (проходження служби) суб'єкта декларування, займану ним посаду (пункт 1 частини першої статті 46 Закону), а також про посаду чи роботу, що виконується або виконувалася суб'єктом декларування за сумісництвом у звітному періоді (пункт 11 частини першої статті 46 Закону).

Проблемними у зв'язку з цим є ситуації, коли основне місце роботи суб'єкта декларування не пов'язане з виконанням функцій держави або місцевого самоврядування або коли як основне місце роботи особи, так і робота (посада) за сумісництвом пов'язані з виконанням зазначених функцій.

Це стосується, наприклад, депутатів місцевих рад, які не працюють в раді на постійній основі, членів наглядових рад державних чи комунальних підприємств, для яких ця робота не є основною, тощо.

Зазначеним суб'єктам декларування слід керуватися таким.

1. У розділі декларації «Інформація про суб'єкта декларування» у полях, які стосуються місця роботи та займаної посади, слід зазначити посаду, у зв'язку з якою виник обов'язок подати декларацію (наприклад, посаду депутата місцевої ради чи члена наглядової ради). Те саме стосується

кандидатів на такі посади суб'єктів декларування.

Якщо ж особа займає дві посади, обидві з яких є посадами суб'єкта декларування (наприклад, члена виконавчого комітету місцевої ради та депутата місцевої ради або члена наглядової ради державного підприємства та державного службовця) і при цьому одна з посад віднесена до посад службових осіб, які займають відповідальне та особливо відповідальне становище (відповідно до примітки до статті 50 Закону), то в розділі «Інформація про суб'єкта декларування» вказується саме посада службової особи, яка займає відповідальне та особливо відповідальне становище, оскільки її декларація підлягає обов'язковій повній перевірці. Якщо ж жодна з посад суб'єкта декларування не віднесена до посад службових осіб, які займають відповідальне та особливо відповідальне становище, то вказується та посада, яка є основним місцем роботи суб'єкта декларування, в дужках вказується інша займана посада.

2. При заповненні розділу декларації «Інформація щодо роботи за сумісництвом» в полях, які стосуються посади чи роботи, що виконується або виконувалася за сумісництвом, у зазначених ситуаціях слід виходити з того, яка робота є основною для особи. Відповідно, в цьому розділі зазначається лише посада чи робота, яка виконувалася у звітному періоді за сумісництвом до основної. Для прикладу:

якщо суб'єкт декларування є депутатом місцевої ради, але основною роботою для нього є робота на посаді керівника приватного підприємства, то в розділі декларації «Інформація щодо роботи за сумісництвом» така особа зазначає роботу депутатом місцевої ради та будь-яку іншу роботу (посаду), додаткову до основної;

якщо суб'єкт декларування є членом наглядової ради державного підприємства, а також є державним службовцем, то в розділі декларації «Інформація щодо роботи за сумісництвом» така особа зазначає посаду члена наглядової ради державного підприємства та будь-яку іншу роботу (посаду), додаткову до основної роботи на державній службі.

(доповнено новим запитанням згідно із рішенням Національного агентства від 16.03.2017 року № 85).

4. Хто належить до службових осіб, які займають відповідальне та особливо відповідальне становище?

Перелік службових осіб, які займають відповідальне та особливо відповідальне становище, визначений у примітці до статті 50 Закону, відповідно до якого під службовими особами, які займають відповідальне та особливо відповідальне становище, в цій статті розуміються:

Президент України, Прем'єр-міністр України, член Кабінету Міністрів України, перший заступник або заступник міністра, член Національної ради України з питань телебачення і радіомовлення, Національної комісії, що здійснює державне регулювання у сфері ринків фінансових послуг,

Національної комісії з цінних паперів та фондового ринку, Антимонопольного комітету України, Голова Державного комітету телебачення і радіомовлення України, Голова Фонду державного майна України, його перший заступник або заступник, член Центральної виборчої комісії, народний депутат України, Уповноважений Верховної Ради України з прав людини, Директор Національного антикорупційного бюро України, Генеральний прокурор України, його перший заступник та заступник, Голова Національного банку України, його перший заступник та заступник, член Ради Національного банку України, Секретар Ради національної безпеки і оборони України, його перший заступник та заступник, Постійний Представник Президента України в Автономній Республіці Крим, його перший заступник та заступник, радник або помічник Президента України, Голови Верховної Ради України, Прем'єр-міністра України, особи, посади яких належать до посад державної служби категорії «А» або «Б», та особи, посади яких частиною першою статті 14 Закону України «Про службу в органах місцевого самоврядування» віднесені до першої-третьої категорій, а також судді, прокурори і слідчі, керівники, заступники керівників державних органів, юрисдикція яких поширюється на всю територію України, їх апаратів та самостійних структурних підрозділів, керівники, заступники керівників державних органів, органів влади Автономної Республіки Крим, юрисдикція яких поширюється на територію однієї або кількох областей, Автономної Республіки Крим, міст Києва та Севастополя, керівники державних органів, органів влади Автономної Республіки Крим, юрисдикція яких поширюється на територію одного або кількох районів, міста республіканського в Автономній Республіці Крим або обласного значення, району в місті, міста районного значення, військові посадові особи вищого офіцерського складу.

Інформація щодо того, чи належить суб'єкт декларування до службових осіб, які займають відповідальне та особливо відповідальне становище, зазначається станом на останній день звітного періоду (станом на 31 грудня для щорічних декларацій). Це правило не поширюється на осіб, які займають відповідальне та особливо відповідальне становище станом на день початку роботи системи подання та оприлюднення декларацій в 2016 році, – такі суб'єкти декларування зазначають своє місце роботи, посаду, належність до осіб, які займають відповідальне та особливо відповідальне становище, станом на день початку роботи системи в 2016 році. Це впливає з абзацу третього пункту другого Розділу XIII «Прикінцеві положення» Закону.

5. Які посади належать до посад з високим рівнем корупційних ризиків?

Відповідно до частини першої статті 50 Закону, перелік суб'єктів декларування, які займають посади, пов'язані з високим рівнем корупційних ризиків, затверджується Національним агентством.

На сьогодні згідно з рішенням Національного агентства від 17.06.2016 №

2 «Про затвердження переліку посад з високим та підвищеним рівнем корупційних ризиків», зареєстрованого в Міністерстві юстиції України 19.07.2016 за № 987/29117, до таких посад віднесено:

- посада Глави Адміністрації Президента України та посади його заступників;
- посади керівників та заступників керівників структурних підрозділів у складі самостійних структурних підрозділів центрального апарату Національного банку України;
- посади керівників та заступників керівників самостійних структурних підрозділів територіальних управлінь Державної судової адміністрації України;
- посади керівників державних підприємств, установ, організацій, інших суб'єктів господарювання державної форми власності та їх заступників, призначення яких здійснюється державними органами;
- посади державної служби, визначені структурою державних органів, юрисдикція яких поширюється на всю територію України, у разі недоцільності утворення структурних підрозділів;
- посади в органах місцевого самоврядування:
 - перших заступників, заступників міських (міст обласного, республіканського в Автономній Республіці Крим, районного значення) голів, заступників сільських, селищних голів;
 - заступників голів районних, районних в містах рад;
 - секретарів міських (міст обласного, республіканського в Автономній Республіці Крим, районного значення), сільських, селищних рад;
 - керуючих справами виконавчих комітетів міських (міст – обласних центрів та міста Сімферополя, міст обласного, республіканського в Автономній Республіці Крим значення) рад;
 - голів постійних комісій з питань бюджету обласних, Київської та Севастопольської міських рад (у разі коли вони працюють у раді на постійній основі).

При цьому звертаємо увагу, що наведений перелік може змінюватися Національним агентством залежно від результатів моніторингу стану корупції. Відтак, для з'ясування актуального переліку слід звертатися до офіційного сайту Національного агентства.

6. Як заповнювати декларацію, якщо член сім'ї відмовляється у наданні необхідної для декларування інформації суб'єкту декларування?

Якщо член сім'ї суб'єкта декларування відмовив йому у наданні всієї або частини інформації, що повинна бути відображена в декларації, і при цьому самому суб'єкту декларування ця інформація не відома, він обирає у відповідних полях електронної форми декларації помітку «Член сім'ї не надав інформації». Якщо член сім'ї відмовився надати таку інформацію, але

ця інформація відома суб'єкту декларування або може бути ним отримана з офіційних джерел (наприклад, правовстановлюючі документи, відповідні державні реєстри), то суб'єкт декларування повинен відобразити у декларації всю відому йому інформацію.

Якщо члену сім'ї відповідна інформація не відома і вона не може бути ним отримана із офіційних джерел (наприклад, правовстановлюючі документи, відповідні державні реєстри), то у відповідних полях електронної форми декларації слід обрати помітку «Не відомо» (якщо така помітка доступна у відповідному полі згідно з Технічними вимогами до полів форми декларації осіб, уповноважених на виконання функцій держави або місцевого самоврядування, що затверджуються Національним агентством).

7. Як відобразити в декларації інформацію щодо об'єктів, які перебувають у спільній власності?

У випадку спільної сумісної власності, яка не передбачає виділення часток: у розділах декларації, де зазначається спільна власність на майно, при додаванні нового об'єкта в полі «Тип права» слід обрати варіант «Спільна власність», а в полі «Частка власності» слід обрати помітку «Не застосовується». Як і в інших полях, ця можливість обрання тієї чи іншої помітки (кнопки) з'являється після натискання на відповідному полі.

У випадку ж спільної часткової власності, після вибору типу права «Спільна власність» необхідно вказати частку власності кожного із співвласників у відповідному полі.

8. Чи потрібно повторно зазначати дані про себе як співвласника майна при заповненні розділу декларації щодо членів своєї сім'ї, якщо вже навів свої та їхні дані як співвласників при заповненні розділу декларації щодо себе?

Якщо об'єкт декларування (нерухоме майно, транспортний засіб тощо) перебуває у спільній власності суб'єкта декларування та членів його сім'ї, то такий об'єкт зазначається у відповідному розділі форми декларації лише один раз. Тобто, якщо новий об'єкт був доданий у формі декларації як такий, що стосується суб'єкта декларування, і при цьому було зазначено, що член сім'ї є співвласником цього об'єкта, то цей об'єкт не слід повторно відобразити як об'єкт, що стосується члена сім'ї.

Аналогічно слід заповнювати декларацію у випадку, коли йдеться про майно члена сім'ї, співвласником якого є інший (крім суб'єкта декларування) член сім'ї, тобто не дублюючи відомості про таке майно при заповненні інформації щодо інших членів сім'ї.

Це правило не застосовується, якщо член сім'ї має стосовно об'єкта декларування права інші, ніж власність (наприклад, право користування).

Приклади:

1. Якщо квартира належить суб'єкту декларування та члену його сім'ї з часткою співвласності кожного у 50%, то об'єкт додається в декларацію один раз як об'єкт нерухомості, що стосується суб'єкта декларування, із

зазначенням відповідних часток співвласності, і не додається як об'єкт, що стосується члена сім'ї – співвласника.

2. Суб'єкт декларування є власником 1/10 об'єкта комерційної нерухомості (наприклад, офісу), решта (9/10) належить третій особі (фізичній або юридичній), яка не є членом сім'ї цього суб'єкта декларування. При цьому одна із зазначених часток (1/10 або 9/10) була передана в користування члену сім'ї суб'єкта декларування. У цьому випадку інформація про такий об'єкт нерухомості повинна бути зазначена в декларації двічі: вперше, як об'єкт нерухомості, що стосується суб'єкта декларування (із зазначенням його частки та даних про співвласника і його частку власності); вдруге, як об'єкт нерухомості, що стосується члена сім'ї суб'єкта декларування (із зазначенням того, що об'єкт перебуває на праві користування у члена сім'ї, і вказанням даних про третю особу – власника майна, яке було передано в користування).

9. Якщо співвласник майна (крім члена сім'ї) відмовляється надати інформацію, необхідну для заповнення декларації, яким чином відобразити це в декларації?

Якщо третя особа (наприклад, співвласник об'єкта декларування, який не є членом сім'ї суб'єкта декларування) відмовила суб'єкту декларування або члену його сім'ї у наданні інформації, що повинна бути відображена в декларації, то суб'єкт декларування відображає у декларації ту інформацію, яка йому відома, а щодо решти обирає у відповідних полях електронної форми декларації помітку «Не відомо».

10. Якщо майно перебуває у співвласності, що мається на увазі під вартістю майна – вартість всього об'єкта чи частки суб'єкта декларування (члена сім'ї) у спільній власності на майно?

Якщо об'єкт перебуває у спільній сумісній (тобто без поділу на частки) власності суб'єкта декларування та/або членів його сім'ї, то зазначається вартість всього об'єкта декларування. Якщо об'єкт перебуває у спільній частковій власності суб'єкта декларування та/або членів його сім'ї, то зазначається сумарна вартість відповідних часток у власності на об'єкт, які належать суб'єкту декларування та/або члену його сім'ї, якщо останній надав таку інформацію або якщо вона відома суб'єкту декларування. Наприклад, якщо частка 1/4 об'єкта нерухомості належить суб'єкту декларування, 1/2 об'єкта належить члену сім'ї суб'єкта декларування, а решта (1/4) належить третій особі (яка не є суб'єктом декларування або членом його сім'ї), то в декларації зазначається вартість частки 3/4 в об'єкті декларування, що належить суб'єкту декларування та члену його сім'ї.

11. Чи слід декларувати майно, якщо суб'єкт декларування користувався ним упродовж року, але станом на 31 грудня вже не користується?

Більшість об'єктів декларування (а саме: нерухомість, об'єкти незавершеного будівництва, цінне рухоме майно, транспортні засоби, цінні

папери, корпоративні права, юридичні особи, кінцевим бенефіціарним власником (контролером) яких є суб'єкт декларування або члени його сім'ї, нематеріальні активи, грошові активи, фінансові зобов'язання, членство в громадських об'єднаннях або входження до їхніх органів) декларується відповідно до їх наявності станом на останній день звітного періоду. Наприклад, при поданні щорічної декларації, якщо зазначені об'єкти станом на 31 грудня попереднього року не перебувають у володінні, користуванні або власності (для різних об'єктів передбачено різні права – див. відповідні розділи декларації) суб'єкта декларування або членів його сім'ї, то вони не повинні відображатися в декларації, навіть якщо вони перебували на такому праві упродовж певного часу у звітному періоді.

Водночас щодо деяких об'єктів Закон передбачає їх декларування незалежно від наявності станом на останній день звітного періоду. Це стосується доходів, у тому числі подарунків, які були отримані (нараховані) у звітному періоді, видатків та правочинів, вчинених у звітному періоді, посади чи роботи, що виконувалися за сумісництвом. Наприклад, Закон зобов'язує декларувати видатки та всі правочини, вчинені у звітному періоді, на підставі яких у суб'єкта декларування виникає або припиняється право власності, володіння чи користування, у тому числі спільної власності, на нерухоме або рухоме майно, нематеріальні та інші активи, а також виникають фінансові зобов'язання. Такі відомості зазначаються у разі, якщо розмір відповідного видатку (вартість предмета правочину) перевищував 50 ПМ, встановлених для працездатних осіб на 1 січня звітного року. Зазначені видатки та правочини відображаються незалежно від того, чи залишається предмет, який був придбаний (набутий) внаслідок відповідного видатку чи правочину, у суб'єкта декларування станом на кінець звітного періоду.

12. Що розуміється під іншими правами користування?

Закон передбачає обов'язок зазначати в декларації окремі об'єкти, які належать суб'єкту декларування або члену його сім'ї на праві користування. Такими правами користування можуть бути: оренда, сервітути, право користування земельною ділянкою для сільськогосподарських потреб (емфітевзис), право забудови земельної ділянки (суперфіцій), утримання, застава, користування на підставі довіреності, у тому числі генеральної довіреності, інші права, передбачені законом. Визначення зазначених категорій наведено у Цивільному кодексі України.

13. Якими є правила зазначення вартості об'єктів декларування в декларації?

За загальним правилом інформація про вартість відповідного майна повинна вказуватись на дату набуття права власності на нього (як зазначено в документі, на підставі якого було набуто право власності) у грошовій одиниці України або на дату набуття майна у володіння чи користування, якщо не йдеться про власність. При цьому вартість об'єктів декларування, що перебувають у володінні чи користуванні суб'єкта декларування або члена

його сім'ї, зазначається у випадку, якщо вона відома суб'єкту декларування або повинна була стати відомою внаслідок вчинення відповідного правочину.

Правила відображення в декларації вартості майна мають особливості залежно від типу майна:

- для об'єктів нерухомості зазначається як вартість на дату набуття об'єкта у власність, володіння або користування, так і вартість відповідно до останньої проведеної оцінки. Якщо вартість на дату набуття об'єкта на певному праві не відома суб'єкту декларування і вона не може бути визначена на підставі правовстановлюючих документів, при заповненні відповідного поля декларації про вартість майна слід обрати помітку «Не відомо». Те саме стосується поля декларації про вартість майна за останньою грошовою оцінкою – якщо така оцінка не проводилась чи її результати невідомі суб'єкту декларування, при заповненні відповідного поля слід обрати помітку «Не відомо»;

- вартість цінного рухомого майна відображається станом на дату його набуття у власність, володіння або користування;

- вартість транспортних засобів відображається станом на дату його набуття у власність, володіння або користування;

- вартість цінних паперів відображається відповідно до їх номінальної вартості;

- вартість корпоративних прав відображається у грошовому вираженні станом на дату їх набуття або – якщо проводилась грошова оцінка таких прав і результати оцінки відомі суб'єкту декларування – відповідно до результатів такої оцінки;

- вартість подарунків у формі, іншій ніж грошова, відображається станом на дату їх отримання суб'єктом декларування або членом його сім'ї;

- вартість нематеріальних активів відображається станом на дату виникнення права власності на такий актив.

14. Що означає в декларації тип права «Власником є третя особа, але суб'єкт декларування або член його сім'ї отримує чи має право на отримання доходу від такого об'єкта або може прямо чи опосередковано (через інших фізичних або юридичних осіб) вчиняти щодо такого об'єкта дії, тотожні за змістом здійсненню права розпорядження ним»?

Згідно з частиною третьою статті 46 Закону, у декларації необхідно зазначати об'єкти декларування, передбачені пунктами 2-8 частини першої цієї статті, «бенефіціарним власником» яких є суб'єкт декларування або член його сім'ї. Таким чином, законодавець намагався охопити майно, яке формально не належить суб'єкту декларування (члену його сім'ї), але фактично ним контролюється. При цьому вимога декларувати такі об'єкти поширюється лише на декларації службових осіб, які займають відповідальне та особливо відповідальне становище, а також суб'єктів декларування, які займають посади, пов'язані з високим рівнем корупційних ризиків,

відповідно до статті 50 Закону.

Відповідно до частини третьої статті 46 Закону, йдеться про об'єкти права власності третьої особи, яким властива принаймні одна з таких характеристик:

1) суб'єкт декларування або член його сім'ї отримує чи має право на отримання доходу від такого об'єкта;

2) суб'єкт декларування або член його сім'ї може прямо чи опосередковано (через інших фізичних або юридичних осіб) вчиняти щодо такого об'єкта дії, тотожні за змістом здійсненню права розпорядження ним.

1. Для цілей декларування під отриманням (або правом на отримання) доходу від майна, власником якого є третя особа, слід розуміти ситуації, коли наявна сукупність таких ознак:

- суб'єкт декларування або член його сім'ї є безпосереднім отримувачем доходу (можливого доходу) від майна, власником якого є третя особа;

- суб'єкт декларування або член його сім'ї мають право розпоряджатись у повному обсязі, на власний розсуд доходом (можливим доходом) від майна, власником якого є третя особа.

За наявності права отримання можливого доходу суб'єктом декларування чи членом його сім'ї від об'єкта права власності третьої особи, суб'єкт декларування повинен вказати такий об'єкт та його власника у відповідному розділі декларації залежно від типу майна (об'єкти нерухомості, цінні рухомі речі, транспортні засоби тощо).

Приклад: Третя особа купує акції підприємства – емітента із зазначенням у відповідному правочині суб'єкта декларування (члена його сім'ї) як отримувача права на можливий дохід (залежно від результатів господарської діяльності підприємства) у вигляді дивідендів від цього об'єкта власності.

У разі фактичного отримання доходу протягом звітного періоду від такого майна, суб'єкт декларування додатково зобов'язаний зазначити це у розділі «Доходи, у тому числі подарунки», відобразивши отримання такого доходу на праві власності (тобто обравши у формі декларації у полі «Тип права» варіант «Власність»).

Приклад: Третя особа здає в оренду об'єкт нерухомості із зазначенням суб'єкта декларування (члена його сім'ї) як отримувача орендної плати (доходу) від користування цим об'єктом.

Водночас слід звернути увагу на те, що коли суб'єкт декларування або член його сім'ї є «бенефіціарним власником» як майна третьої особи, так і доходу (можливого доходу) від такого майна, відомості про це подаються суб'єктом декларування як у розділі про відповідне майно, так і в розділі «Доходи, у тому числі подарунки» із зазначенням, що таке майно (дохід) належить на праві власності іншій особі, але суб'єкт декларування або член його сім'ї є його бенефіціаром. Для цього у відповідному розділі декларації у полі «Тип права» слід обрати варіант «Власником є третя особа, але суб'єкт

декларування або член його сім'ї отримує чи має право на отримання доходу від такого об'єкта або може прямо чи опосередковано (через інших фізичних або юридичних осіб) вчиняти щодо такого об'єкта дії, тотожні за змістом здійсненню права розпорядження ним».

2. Незалежно від отримання (права на отримання) доходу від майна, власником якого є третя особа, суб'єкт декларування повинен відобразити у декларації майно, щодо якого він чи член його сім'ї може вчиняти дії, тотожні за змістом здійсненню права розпорядження ним. Такі дії можуть вчинятися як безпосередньо, так і через інших фізичних чи юридичних осіб.

Йдеться про ситуації, коли суб'єкт декларування (член його сім'ї) контролює певне майно через неформалізоване право розпорядження ним шляхом фактичної можливості визначення долі цього майна.

Приклади:

- третя особа придбала транспортний засіб за кошти суб'єкта декларування. При цьому, хоча транспортний засіб і перебуває у власності третьої особи, але суб'єкт декларування має можливість користуватися ним на власний розсуд або вказати третій особі продати його у будь-який момент.

- третя особа є номінальним (довірчим) власником майна і володіє майном в інтересах (на користь) суб'єкта декларування або члена його сім'ї, а також виконує юридично значимі дії щодо такого майна лише на підставі вказівок бенефіціарного власника такого майна, тобто суб'єкта декларування або члена його сім'ї.

Важливо зазначити, що можливість контролю над майном третьої особи має бути обґрунтованою, тобто виключати випадки, коли третя особа є реальним власником майна і діє за власною волею (з власної ініціативи) в інтересах суб'єкта декларування. При визначенні того, чи є третя особа реальним власником слід враховувати, зокрема, майновий стан такої особи, а саме чи могла вона придбати відповідне майно, зважаючи на доходи та наявні грошові активи.

Приклад: Якщо батько суб'єкта декларування, який не проживає спільно із ним (тобто не є членом його сім'ї в цілях декларування), є реальним власником гаража і на прохання суб'єкта декларування або з власної ініціативи передає гараж у користування третій особі або продає гараж, суб'єкт декларування не зазначає про це як про свою «бенефіціарну власність» відповідно до частини третьої статті 46 Закону.

3. Відомості щодо об'єктів права власності третьої особи, від яких отримується дохід (є право на отримання доходу) або щодо яких суб'єкт декларування або член його сім'ї може вчиняти дії, тотожні за змістом здійсненню права розпорядження, не зазначаються в декларації суб'єктом декларування у таких випадках:

1) об'єкт права власності третьої особи (в тому числі члена сім'ї суб'єкта декларування) перебуває у спільній (частковій або сумісній) власності із суб'єктом декларування або членом його сім'ї і вже задекларований як такий.

Наприклад, якщо майно перебуває у спільній власності суб'єкта декларування та його члена сім'ї і при цьому суб'єкт декларування може вчиняти щодо такого майна дії, тотожні за змістом здійсненню права розпорядження ним, то таке майно зазначається як об'єкт суб'єкта декларування, що належить йому на праві спільної власності із зазначенням співвласника – члена сім'ї, і не зазначається як об'єкт, власником якого є третя особа, але суб'єкт декларування може прямо чи опосередковано (через інших фізичних або юридичних осіб) вчиняти щодо такого об'єкта дії, тотожні за змістом здійсненню права розпорядження ним;

2) вартість об'єкта менша порогу декларування, встановленого у пунктах 3, 7 та 8 частини першої статті 46 Закону для відповідних типів майна;

3) об'єкт належить на праві власності юридичній особі, кінцевим бенефіціарним власником (контролером) якої є суб'єкт декларування або член його сім'ї, та головним призначенням такого об'єкта є використання у господарській діяльності такої юридичної особи (промислове обладнання, спеціальна техніка тощо) і ця юридична особа вже задекларована як така у відповідному розділі декларації згідно з пунктом 5-1 частини першої статті 46 Закону;

4) суб'єкт декларування не є службовою особою, яка займає відповідальне та особливо відповідальне становище, та не займає посаду, пов'язану з високим рівнем корупційних ризиків, відповідно до статті 50 Закону.

15. Як розрахувати поріг декларування для окремих об'єктів декларування?

Відповідно до статті 46 Закону, окремі об'єкти декларування зазначаються в декларації, лише якщо їхня вартість (розмір) перевищує суму, що становить еквівалент певної кількості прожиткових мінімумів. Наприклад, цінне рухоме майно (крім транспортних засобів) зазначається, якщо його вартість перевищує 100 ПМ; грошові активи зазначаються, якщо їхня сукупна вартість перевищує 50 ПМ; видатки зазначаються, якщо розмір видатку перевищує 50 ПМ.

При цьому розмір прожиткового мінімуму встановленого для працевдатних осіб визначається станом на 1 січня звітного року. У цілях вирахування розміру ПМ, під звітним роком розуміється рік, який охоплений декларацією. Наприклад, для щорічної декларації, що подається в 2016 році, застосовується розмір ПМ станом на 1 січня 2015 року (1218 грн.); для щорічної декларації, що подається в 2017 році, – станом на 1 січня 2016 року (1378 грн.).

(запитання 15 в редакції рішення Національного агентства від 30.09.2016 року № 57)

16. Чи можна подати виправлену декларацію або іншим чином виправити інформацію, зазначену в декларації?

Згідно з частиною четвертою статті 45 Закону, суб'єкт декларування має право подати, за власною ініціативою, виправлену версію своєї декларації упродовж семи календарних днів після дня подання відповідної декларації. Для цього немає необхідності звертатися до Національного агентства. Наприклад, якщо декларація була подана 31 березня (у будь-який час доби), то в суб'єкта декларування є можливість подати виправлену декларацію до кінця дня 7 квітня (тобто до 00 годин 00 хвилин 8 квітня). Для цього слід натиснути на кнопку «Подати виправлену декларацію», яка є видимою упродовж зазначеного строку у персональному електронному кабінеті суб'єкта декларування біля відповідної декларації. При цьому суб'єкт декларування має право подати виправлену декларацію упродовж цього терміну лише один раз.

Якщо після спливання 7-денного строку або якщо виправлена декларація вже була подана упродовж зазначеного строку суб'єкт декларування виявить неповні чи неправильні відомості в поданій ним декларації (або у виправленій декларації), він повідомляє про це Національне агентство через персональний електронний кабінет та подає виправлену декларацію згідно з рішенням уповноваженої особи Національного агентства. При цьому уповноважена особа визначає строк, який надається для подання такої виправленої декларації.

Крім того, у разі притягнення суб'єкта декларування до відповідальності за неподання, несвоєчасне подання декларації або в разі виявлення у ній недостовірних відомостей суб'єкт декларування зобов'язаний подати відповідну декларацію або виправлену декларацію з достовірними відомостями у строк, визначений уповноваженою особою Національного агентства. При цьому суб'єкт декларування повинен подати виправлену декларацію у разі виявлення у ній недостовірних відомостей, навіть якщо його не було притягнуто до відповідальності за подання таких відомостей.

17. Яким є порядок перевірки факту подання та своєчасності подання декларації?

Згідно із статтею 49 Закону, державні органи, органи влади Автономної Республіки Крим, органи місцевого самоврядування, а також юридичні особи публічного права зобов'язані перевіряти факт подання суб'єктами декларування, які в них працюють (працювали), відповідно до цього Закону декларацій та повідомляти Національне агентство про випадки неподання чи несвоєчасного подання таких декларацій у визначеному ним порядку. Порядок здійснення такого контролю та порядок інформування Національного агентства про виявлені факти неподання або несвоєчасного подання декларацій визначається Національним агентством.

Якщо за результатами контролю встановлено, що суб'єкт декларування не подав декларацію, Національне агентство письмово повідомляє такого суб'єкта про факт неподання декларації, і суб'єкт декларування повинен протягом десяти днів з дня отримання такого повідомлення подати

декларацію в порядку, визначеному частиною першою статті 45 цього Закону.

Одночасно Національне агентство письмово повідомляє про факт неподання декларації керівнику державного органу, органу влади Автономної Республіки Крим, органу місцевого самоврядування, їх апарату, юридичної особи публічного права, в якому працює відповідний суб'єкт декларування, та спеціально уповноваженим суб'єктам у сфері протидії корупції.

Слід пам'ятати, що за несвоєчасне подання без поважних причин декларації передбачено адміністративну відповідальність відповідно до статті 172 ⁶ Кодексу України про адміністративні правопорушення, а за умисне неподання декларації – кримінальну відповідальність згідно із статтею 366 ¹ Кримінального кодексу України.

Інформація про суб'єкта декларування та членів його сім'ї

18. Станом на яку дату зазначається інформація про місце роботи та посаду суб'єкта декларування, а також те, чи належить суб'єкт декларування до осіб, які займають відповідальне та особливо відповідальне становище відповідно до статті 50 Закону, а також чи належить його посада до посад, пов'язаних з високим рівнем корупційних ризиків?

За загальним правилом, інформація у декларації зазначається станом на останній день звітного періоду. Це стосується також відомостей про місце роботи та посаду суб'єкта декларування, а також те, чи належить суб'єкт декларування до осіб, які займають відповідальне та особливо відповідальне становище відповідно до статті 50 Закону, або чи належить його посада до посад, пов'язаних з високим рівнем корупційних ризиків.

Це правило не поширюється на осіб, які займають відповідальне та особливо відповідальне становище станом на день початку роботи системи подання та оприлюднення декларацій в 2016 році, – такі суб'єкти декларування зазначають своє місце роботи, посаду, належність до осіб, які займають відповідальне та особливо відповідальне становище, а також до посад, пов'язаних з високим рівнем корупційних ризиків, станом на день початку роботи системи в 2016 році. Це впливає з абзацу третього пункту другого Розділу XIII «Прикінцеві положення» Закону.

19. Хто належить до членів сім'ї суб'єкта декларування?

Відповідно до статті 1 Закону, членами сім'ї суб'єкта декларування вважаються:

1) особа, яка перебуває у шлюбі із суб'єктом декларування (чоловік/дружина), незалежно від їх спільного проживання. Це означає, що членом сім'ї суб'єкта декларування є його чоловік/дружина, якщо шлюб між ними офіційно не розірвано (навіть якщо особи спільно не проживають, не

пов'язані спільним побутом тощо);

2) у випадку наявності сукупності таких ознак як спільне проживання, пов'язаність спільним побутом та наявність взаємних прав та обов'язків (крім осіб, взаємні права та обов'язки яких не мають характеру сімейних) із суб'єктом декларування, членами його сім'ї є також його:

діти, у тому числі повнолітні;

батьки, особи, які перебувають під опікою і піклуванням;

будь-які інші особи, у тому числі особи, які спільно проживають із суб'єктом декларування, але не перебувають з ним у шлюбі.

Усі інші особи, за відсутності хоча б однієї із вказаних ознак для цілей декларування не вважаються членами сім'ї суб'єкта декларування (наприклад, особи, які за відсутності вказаних ознак спільно орендують (користуються) житлом, проживаючи в одній квартирі, кімнаті у гуртожитку, готелі тощо).

Слід також звернути увагу на те, що в декларацію включається інформація про членів сім'ї станом на останній день звітного періоду. Наприклад, якщо упродовж звітного періоду – незалежно від тривалості – особа спільно проживала із суб'єктом декларування, була пов'язана з ним спільним побутом та мала взаємні права та обов'язки, але таке спільне проживання було припинено станом на останній день звітного періоду (наприклад, 31 грудня для щорічної декларації), то особа не вважається членом сім'ї суб'єкта декларування й інформація про неї в декларації не відображається.

20. Як визначати спільне проживання суб'єкта декларування з іншою особою за відсутності офіційно зареєстрованого шлюбу, якщо цей факт може бути встановлено лише за рішенням суду?

Закон не передбачає обов'язку суб'єкта декларування звертатися до суду для встановлення факту спільного проживання. Водночас, зважаючи на зміст абзацу п'ятнадцятого частини першої статті 1 Закону, для цілей декларування для того, щоб особа вважалася членом сім'ї суб'єкта декларування, вона повинна проживати спільно із суб'єктом декларування станом на останній день звітного періоду (незалежно від тривалості такого проживання), а також одночасно бути пов'язаною спільним побутом та взаємними правами і обов'язками із суб'єктом декларування. Це не стосується дружини/чоловіка суб'єкта декларування, які є членами сім'ї незалежно від наявності зазначених ознак, а також осіб, які спільно проживають, пов'язані спільним побутом, але взаємні права і обов'язки яких не мають характеру сімейних (наприклад, у випадку спільної оренди квартири, кімнати в гуртожитку тощо).

21. У декларації необхідно зазначити «місце фактичного проживання або поштову адресу, на яку суб'єкту декларування Національним агентством може бути надіслано кореспонденцію». Чи можна вказати абонентську скриньку поштового відділення як адресу для

надсилання кореспонденції?

Суб'єкт декларування може вказати абонентську поштову скриньку як поштову адресу, на яку Національним агентством може бути надіслано йому кореспонденцію.

Зважаючи на пункт 2, пункти 43 та 93 Правил надання послуг поштового зв'язку, затверджених постановою Кабінету Міністрів України від 05.03.2009 № 270, поштовою адресою є адреса відправника та адресата, яка зазначена на поштовому відправленні, бланку поштового переказу у спеціально призначеному для цього місці. При цьому, з використанням абонентської поштової скриньки доставляються: прості поштові відправлення; повідомлення про надходження поштових відправлень, які підлягають видачі в об'єкті поштового зв'язку, поштових переказів; повторні повідомлення про надходження рекомендованих поштових відправлень; періодичні друковані видання.

Одночасно звертаємо увагу, що для обрання такого способу отримання кореспонденції в електронній формі декларації слід:

1) у відповідному полі вказати індекс відділення зв'язку, у якому відкрито абонентську скриньку;

2) зазначити відповідний населений пункт;

3) у полі «Вулиця» обрати помітку «Не застосовується»;

4) у полі «Номер корпусу» зазначити номер абонентської скриньки у форматі «а/с №»;

5) в інших полях блоку «Місце фактичного проживання або поштова адреса, на яку Національне агентство з питань запобігання корупції може надсилати кореспонденцію суб'єкту декларування» обрати помітку «Не застосовується».

Об'єкти нерухомості

22. Яким чином заповнити поле для вводу дати набуття прав на об'єкт нерухомості, якщо суб'єкт декларування не пам'ятає точну дату набуття таких прав?

Якщо суб'єкт декларування або член його сім'ї не пам'ятає точну дату набуття прав на майно і при цьому правовстановлюючі документи відсутні, а встановити цю дату з інших офіційних джерел неможливо, суб'єкт декларування може зазначити в якості такої дати перше число відповідного місяця або 1 січня відповідного року.

23. Якщо відсутні правовстановлюючі документи та дані про вартість майна на дату набуття його у власність, чи потрібно суб'єкту декларування за власний кошт проводити оцінку майна?

Закон не вимагає від суб'єкта декларування проводити оцінку майна з метою заповнення декларації. У випадку, коли правовстановлюючі документи відсутні, а оцінка майна не проводилась чи її результати невідомі

суб'єкту декларування, при заповненні відповідного поля декларації про вартість майна слід позначати «Не відомо» (обрати відповідну помітку у зазначеному полі).

24. Як у декларації вказувати вартість об'єкта нерухомості у грошовій одиниці України, якщо у документах вказана вартість у радянських або українських карбованцях, купонах?

Якщо із правовстановлюючих документів встановити вартість майна у грошовій одиниці України – гривні неможливо (зокрема, якщо вартість вказана в радянських або українських карбованцях, купонах), а оцінка такого майна не проводилась чи її результати невідомі суб'єкту декларування, при заповненні відповідного поля декларації про вартість майна слід позначити «Не відомо» (обрати відповідну помітку у зазначеному полі).

(запитання 24 в редакції рішення Національного агентства від 30.09.2016 року № 57)

25. Чи потрібно декларувати участь в ОСББ і спільну власність членів ОСББ на об'єкти нерухомості із зазначенням даних про співвласників?

Суб'єкт декларування не зобов'язаний декларувати членство в об'єднанні співвласників багатоквартирного будинку (ОСББ), оскільки діяльність таких об'єднань не належить до сфери дії Закону України «Про громадські об'єднання» і регулюється спеціальним Законом України «Про об'єднання співвласників багатоквартирного будинку» (див. також роз'яснення в розділі щодо членства в громадських об'єднаннях). Крім того, оскільки уся власність ОСББ є спільною власністю співвласників багатоквартирного будинку і не виділяється в натурі щодо кожного з членів ОСББ, такі об'єкти спільної власності (наприклад, теплопункти, ліфти, сходи тощо) також не зазначаються в декларації.

26. Станом на яку дату у декларації зазначаються відомості про об'єкти нерухомості – на 31 грудня звітного року чи дату заповнення декларації? Як бути у разі, коли в період з 31 грудня звітного року до моменту заповнення декларації мало місце відчуження нерухомого майна?

Відповідно до вимог Закону суб'єкт декларування повинен задекларувати усі об'єкти нерухомості незалежно від їх вартості, що належать йому на праві власності, знаходяться у нього на праві оренди чи іншого права користування станом на останній день звітного періоду (31 грудня звітного року для щорічної декларації). При цьому дата набуття вказується відповідно до документів, на підставі яких було набуто право на відповідне майно. Якщо об'єкт нерухомості був відчужений після кінця звітного періоду, до чи після подання декларації, то інформацію про це слід буде відобразити у наступній декларації, яка охопить відповідний період (див. також вище роз'яснення щодо звітного періоду для різних типів декларацій).

26-1. Яким чином відобразити в декларації садибу, тобто житловий будинок з прилеглими господарськими будівлями, садом (городом)?

У розділі “Об’єкти нерухомості” у полі “Вид об’єкта” слід обрати варіант “Інше” і навести відповідний опис об’єкта. Водночас, якщо складові такої садиби зареєстровані в якості окремих об’єктів нерухомості, їх слід відобразити в декларації окремо.

(доповнено новим запитанням згідно із рішенням Національного агентства від 30.09.2016 року № 57)

27. Яким чином відобразити в декларації ситуацію, коли суб’єкт декларування орендує (використовує) кімнату у будинку відпочинку чи готелі? При цьому вартість такої кімнати не визначена або не відома суб’єкту декларування.

Відповідно до частини п’ятої статті 46 Закону, вартість об’єкта нерухомості, що перебуває у користуванні суб’єкта декларування або членів його сім’ї, зазначається у випадку, якщо вона відома суб’єкту декларування (члену його сім’ї) або повинна була стати відомою внаслідок вчинення відповідного правочину. Вартість об’єкта повинна була стати відомою суб’єкту декларування (члену його сім’ї), якщо, наприклад, вона зазначена в договорі оренди відповідного майна.

При цьому слід пам’ятати, що йдеться саме про вартість об’єкта, а не вартість користування ним. Видатки, пов’язані з користуванням об’єктом декларування (наприклад, плата за оренду кімнати в будинку відпочинку чи готелі), повинні бути відображені у розділі декларації «Видатки та правочини», якщо відповідний видаток перевищує 50 ПМ, встановлених для працевдатних осіб на 1 січня звітного року. Водночас, якщо у звітному періоді суб’єкт декларування уклав правочин про користування об’єктом нерухомості (наприклад, договір користування готельним номером був укладений до 31 грудня звітного року), але кошти за таке користування були фактично сплачені після завершення звітного періоду (наприклад, у січні року, наступного за звітним роком), то такий правочин про користування об’єктом нерухомості повинен бути відображений у розділі декларації «Видатки та правочини» в якості іншого правочину (за умови, якщо вартість предмету правочину перевищує 50 ПМ встановлених для працевдатних осіб на 1 січня звітного року), а також у розділі “Фінансові зобов’язання” із зазначенням відповідних відомостей, передбачених пунктом 9 частини 1 статті 46 Закону (при цьому, якщо розмір фінансового зобов’язання не перевищує 50 ПМ, встановлених для працевдатних осіб на 1 січня звітного року, зазначається лише загальний розмір такого фінансового зобов’язання).

(абзац другий запитання 27 доповнено новим реченням згідно із рішенням Національного агентства від 30.09.2016 року № 57)

Об’єкти незавершеного будівництва

28. Яким чином у щорічній декларації, наприклад, за 2015 рік відобразити нерухомість, якщо вона будувалась за кошти, витрачені в попередні роки і на початку 2015 (незавершене будівництво), а в середині 2015 року була прийнята в експлуатацію та зареєстрована? Яким чином визначати вартість такої нерухомості?

Відповідно до вимог Закону усі об'єкти нерухомості, набуті у власність станом на 31 грудня звітного року, повинні бути зазначені у відповідній щорічній декларації. Таким чином, якщо будівництво об'єкта нерухомості завершилося у звітному періоді, на об'єкт оформлені документи про право власності і він прийнятий в експлуатацію, такий об'єкт повинен бути задекларований у розділі декларації «Об'єкти нерухомості». При цьому вартість такого об'єкта визначається на підставі правовстановлюючих документів (наприклад, договір купівлі-продажу, іпотеки тощо) або останньої проведеної оцінки, якщо така оцінка проводилась (див. роз'яснення до відповідного розділу). Якщо правовстановлюючі документи не містять відомостей щодо вартості об'єкта або його оцінка не проводилась чи її результати не відомі суб'єкту декларування (члену його сім'ї) при заповненні відповідного поля декларації про вартість майна слід обрати помітку «Не відомо».

При цьому слід пам'ятати, що відповідно до пункту 2¹ частини першої статті 46 Закону у розділі «Об'єкти незавершеного будівництва» у декларації зазначаються: об'єкти незавершеного будівництва; об'єкти, не прийняті в експлуатацію; об'єкти, право власності на які не зареєстроване в установленому законом порядку. Відповідно, в цьому розділі декларації не зазначаються об'єкти, які мають одночасно всі такі характеристики: будівництво об'єкта завершено, він прийнятий в експлуатацію і право власності на нього зареєстровано в установленому законом порядку.

29. Яким чином оцінити об'єкт незавершеного будівництва і як визначити дату його набуття у власність, володіння чи користування?

Відповідно до вимог Закону, інформація про вартість об'єкта незавершеного будівництва та дату його набуття у власність (володіння чи користування) в декларації не зазначається. Зазначається лише інформація про:

- вид об'єкта (житловий будинок, офіс, гараж тощо);
- загальну площу об'єкта (якщо відома);
- реєстраційний номер (якщо відомий і якщо застосовується);
- місцезнаходження об'єкта;
- зв'язок із суб'єктом декларування або членом його сім'ї;
- власника або користувача земельної ділянки, на якій здійснюється (здійснювалося) будівництво об'єкта.

30. Що потрібно зазначати в декларації, якщо на кінець звітного періоду нерухоме майно (будинок), яке є власністю суб'єкта декларування або члена його сім'ї, перебуває в стадії перебудови? Якщо на одній і тій самій земельній ділянці, де розташований будинок, суб'єкт декларування розпочав будівництво іншого будинку і знесенням попереднього або без такого?

У декларації суб'єкт декларування повинен зазначати актуальну інформацію щодо кожного об'єкта нерухомості (житловий будинок, квартира, офіс, садовий (дачний) будинок, гараж тощо), який станом на кінець звітного періоду (у випадку щорічної декларації це 31 грудня звітного року) перебуває на праві власності у нього або члена його сім'ї, введений в експлуатацію і зареєстрований згідно із Законом України «Про державну реєстрацію речових прав на нерухоме майно та їх обтяжень» у Державному реєстрі речових прав на нерухоме майно.

При цьому можливі декілька типів ситуацій:

Ситуація 1: суб'єкт декларування, член його сім'ї розпочав перебудову будинку, яка не спричинила (не спричинить, якщо така перебудова не була завершена на кінець звітного періоду) необхідність реєстрації об'єкта нерухомого майна як нового.

У такому разі суб'єкт декларування відображає інформацію щодо відповідного об'єкта, який належить йому, члену його сім'ї на праві власності у розділі декларації «Об'єкти нерухомості», і не відображає в декларації відповідне незавершене будівництво, у тому числі, якщо така перебудова на кінець звітного періоду не була завершена.

Ситуація 2: суб'єкт декларування, член його сім'ї розпочав перебудову будинку шляхом знищення (знесення) цього об'єкта нерухомого майна або поділу, об'єднання із іншим об'єктом нерухомого майна чи виділення з нього частки, результатом якої стало створення та реєстрація і введення в експлуатацію на кінець звітного періоду нового об'єкта (об'єктів) нерухомого майна.

У такому разі суб'єкт декларування відображає інформацію щодо нового (нових) об'єкта (об'єктів) нерухомого майна, які належать йому, члену його сім'ї на праві власності у розділі декларації «Об'єкти нерухомості». Якщо ж новий об'єкт на кінець звітного періоду не був зареєстрований (введений в експлуатацію), суб'єкт декларування відображає інформацію щодо об'єкта, дані про який містяться в Державному реєстрі речових прав на нерухоме майно, у розділі декларації «Об'єкти нерухомості», а інформацію щодо нового (нових) об'єкта (об'єктів) нерухомого майна у розділі декларації «Об'єкти незавершеного будівництва».

Ситуація 3: суб'єкт декларування, член його сім'ї знищив (зніс) об'єкт нерухомого майна з подальшим скасуванням реєстраційного номера об'єкта нерухомого майна. При цьому побудова нового об'єкта (об'єктів) нерухомого майна не була завершена на кінець звітного періоду.

У такому разі суб'єкт декларування відображає інформацію лише у розділі декларації «Об'єкти незавершеного будівництва». Якщо ж після знищення (знесення) об'єкта нерухомого майна його реєстраційний номер не скасовувався, суб'єкт декларування відображає інформацію щодо об'єкта, дані про який містяться в Державному реєстрі речових прав на нерухоме майно, у розділі декларації «Об'єкти нерухомості», а інформацію щодо нового об'єкта (об'єктів) нерухомого майна у розділі декларації «Об'єкти незавершеного будівництва».

Ситуація 4: суб'єкт декларування, член його сім'ї розпочав будівництво нового об'єкта на земельній ділянці, де вже розташований інший належний йому, члену його сім'ї об'єкт нерухомого майна, і при цьому новий об'єкт після завершення його будівництва слід буде зареєструвати як окремий об'єкт.

У такому разі суб'єкт декларування відображає інформацію щодо зареєстрованого об'єкта нерухомого майна, який належить йому, члену його сім'ї на праві власності, у розділі декларації «Об'єкти нерухомості», а щодо недобудованого об'єкта нерухомого майна у розділі декларації «Об'єкти незавершеного будівництва».

Цінне рухоме майно (крім транспортних засобів)

31. Які об'єкти належать до цінного рухомого майна? Яким чином встановлюється його вартість (ринкова вартість, вартість під час придбання або в інший спосіб)?

Під рухомим майном розуміються будь-які матеріальні об'єкти (речі), які можуть бути переміщеними без заподіяння їм шкоди (наприклад, ювелірні вироби, персональні або домашні електронні пристрої, одяг, антикваріат, твори мистецтва, меблі тощо).

При цьому, в розділі декларації «Цінне рухоме майно (крім транспортних засобів)» не зазначається таке майно: цінні папери, корпоративні права, готівкові кошти, кошти на рахунках в банку чи інших фінансових установах, дорогоцінні (банківські) метали, подарунки у вигляді грошових коштів. Ці об'єкти відображаються в інших розділах декларації.

Якщо рухоме майно є одночасно подарунком, то воно декларується як у розділі «Цінне рухоме майно (крім транспортних засобів)» (у разі перевищення встановленого порогу декларування), так і в розділі «Доходи, у тому числі подарунки».

Відомості про цінну рухому річ повинні бути зазначені в декларації, якщо її вартість перевищує встановлений Законом поріг декларування, а саме 100 ПМ, встановлених для працездатних осіб на 1 січня звітного року (121 тис. 800 грн. у 2015 році, 137 тис. 800 грн. у 2016 році).

Вартість цінної рухомої речі, що перебуває у власності суб'єкта декларування або членів його сім'ї, зазначається у грошовій одиниці України

на дату набуття об'єкта у власність, володіння або користування (як зазначено в документі, на підставі якого було набуто право власності, якщо такий документ наявний).

Зазначення даних про вартість цінного рухомого майна та дату його набуття не є обов'язковим, якщо права на таке майно були набуті до подання суб'єктом декларування першої декларації відповідно до вимог Закону. У такому разі необхідно додатково зазначити, чи було відповідне майно набуто до початку періоду здійснення суб'єктом декларування діяльності з виконання функцій держави або місцевого самоврядування або під час такого періоду.

32. Яким чином слід відобразити у декларації кілька цінних рухомих речей (наприклад, ювелірні вироби), які були придбані одночасно й оформлені одним чеком? Яким чином у цьому разі враховується поріг декларування для цінного рухомого майна? Як визначити вартість об'єкта, якщо він є частиною набору?

Порядок придбання цінного рухомого майна не має значення для визначення порогу декларування – якщо вартість об'єкта (наприклад, ювелірного виробу) становить суму, що перевищує 100 ПМ, встановлених для працевдатних осіб на 1 січня звітного року, то такий об'єкт повинен бути відображений в декларації. Вартість кожної цінної рухомої речі вказується в декларації окремо, крім випадків, коли цінні рухомі речі придбані як набір (столовий сервіз, набір меблів, набір ювелірних прикрас тощо) і були придбані одночасно.

33. У якому розділі декларації відобразити цінну річ, яка є подарунком (наприклад, антикваріат, картина тощо)?

Якщо цінне рухоме майно (крім грошей) є одночасно подарунком, то в разі перевищення встановленого Законом порогу декларування у 100 ПМ воно декларується як у розділі «Цінне рухоме майно (крім транспортних засобів)», так і в розділі декларації «Доходи, у тому числі подарунки». (Аналогічний підхід застосовується і щодо будь-якого іншого майна, яке одночасно є подарунком. Наприклад, подарунки у вигляді цінних паперів або транспортного засобу додатково декларується у розділах «Цінні папери» та «Транспортні засоби» відповідно – див. також роз'яснення до розділу «Доходи, у тому числі подарунки»). Крім того, цінне майно, яке було набуто у звітному періоді як подарунок, слід також відобразити в розділі «Видатки та правочини» як предмет «Іншого правочину», який не спричинив видаток (за умови, що вартість такого майна перевищує встановлений у цьому розділі поріг декларування у 50 ПМ).

Важливо пам'ятати, що в розділі «Цінне рухоме майно (крім транспортних засобів)» такий об'єкт зазначається, лише якщо він перебуває у суб'єкта декларування або члена його сім'ї на праві володіння, користування чи власності станом на останній день звітного періоду. Тоді як у розділі «Доходи, у тому числі подарунки» таке майно зазначається, якщо воно було

отримано як подарунок упродовж звітнього періоду, незалежно від того, чи залишилося воно у володінні, користуванні чи власності суб'єкта декларування (члена сім'ї) станом на останній день звітнього періоду.

34. Чи слід зазначати в декларації все наявне цінне рухоме майно чи лише те, що було набуто у звітньому періоді?

У декларації зазначається все цінне рухоме майно, яке перебуває у суб'єкта декларування або члена його сім'ї на праві володіння, користування чи власності станом на останній день звітнього періоду (наприклад, 31 грудня звітнього року для щорічної декларації) і вартість якого перевищує визначений Законом поріг декларування.

Якщо майно було набуто у звітньому періоді, але станом на останній день звітнього періоду вже не перебуває у суб'єкта декларування або члена його сім'ї на одному із зазначених прав, то воно в декларації у розділі «Цінне рухоме майно (крім транспортних засобів)» не зазначається. Але таке майно повинно бути зазначено в розділі «Доходи, у тому числі подарунки», якщо йдеться про подарунок, а також в розділі «Видатки та правочини», якщо розмір видатку на отримання майна (або предмет іншого правочину, наприклад, дарування) перевищував 50 ПМ.

При подачі першої декларації відповідно до вимог Закону, суб'єкт декларування зазначає відомості про все цінне рухоме майно, в тому числі набуто до її подання. Суб'єкт декларування повинен зазначити відомості про кожен цінну річ, вартість якої перевищує розмір 100 ПМ, встановлених для працевдатних осіб на 1 січня звітнього року (121 тис. 800 грн. у 2015 році), що належить йому або членам його сім'ї на праві приватної власності, у тому числі спільної власності, або перебуває в його чи їх володінні або користуванні незалежно від форми правочину, внаслідок якого набуто таке право, станом на кінець звітнього періоду. При цьому вартість і дату набуття цінного рухомого майна, яке було набуто до подання першої декларації в електронній формі, зазначати не обов'язково.

Цінне рухоме майно – транспортні засоби

35. Які транспортні засоби повинні бути відображені в декларації?

Для цілей декларування під транспортними засобами розуміється широкий спектр засобів, які не обмежуються автотранспортними засобами, а включає інші самохідні машини і механізми, а саме: легкові та вантажні автомобілі, автобуси, самохідні машини, сконструйовані на шасі автомобілів, мотоцикли усіх типів, марок і моделей, причепи, напівпричепи, мотоколяски, інші прирівняні до них транспортні засоби та мопеди, сільськогосподарська техніка, водні та повітряні судна.

На відміну від іншого цінного рухомого майна, відомості про транспортні засоби та інші самохідні машини і механізми зазначаються незалежно від їх вартості.

35-1. Чи слід включати у вартість транспортного засобу витрати, пов'язані з митним оформленням чи реєстрацією такого засобу?

У декларації зазначається вартість транспортного засобу на дату його набуття у власність, володіння або користування. Витрати на митне оформлення чи реєстрацію транспортного засобу в його вартість не включаються. Водночас, якщо відповідний видаток на митне оформлення чи реєстрацію перевищує встановлений поріг декларування (50 ПМ) і був здійснений суб'єктом декларування у звітному періоді, то він повинен бути відображений у розділі декларації «Видатки та правочини».

(доповнено новим запитанням згідно із рішенням Національного агентства від 30.09.2016 року № 57)

36. Якщо транспортний засіб належить суб'єкту декларування на праві користування на підставі довіреності, а інформація про власника транспортного засобу йому не відома, то яким чином відобразити у декларації відомості про власника майна?

Якщо суб'єкту декларування або члену його сім'ї не відома інформація про власника майна, яке перебуває в користуванні суб'єкта декларування або члена його сім'ї, а із правовстановлюючих документів встановити ці відомості неможливо, то при заповненні відповідних полів декларації слід обрати помітку «Не відомо». Винятком є лише поля «Прізвище», «Ім'я» та «По батькові (за наявності)» власника такого майна, заповнення яких є обов'язковим.

Слід також пам'ятати, що інформацію про власників транспортних засобів можна отримати у відкритому Єдиному державному реєстрі Міністерства внутрішніх справ стосовно зареєстрованих транспортних засобів та їх власників.

37. Яким чином відобразити в декларації ситуацію, коли один і той же транспортний засіб перебуває у власності суб'єкта декларування і на праві користування (наприклад, на підставі довіреності) у члена його сім'ї або навпаки?

Якщо транспортний засіб перебуває на праві власності у суб'єкта декларування, то він зазначається як об'єкт такого суб'єкта декларування і не зазначається як об'єкт, що перебуває у члена сім'ї на праві користування.

38. Яка інформація зазначається у полі «Ідентифікаційний номер» у розділі декларації «Цінне рухоме майно – транспортні засоби»?

У цьому полі слід зазначити ідентифікаційний номер транспортного засобу, якщо він наявний. Наприклад, для автомобіля слід вказати ідентифікаційний номер, тобто вказаний у технічному паспорті на транспортний засіб номер шасі (кузова, рами).

(запитання 38 в редакції рішення Національного агентства від 30.09.2016 року № 57)

39. Які цінні папери слід декларувати у відповідному розділі декларації?

Відповідно до пункту 4 частини першої статті 46 Закону, декларуються цінні папери, що належать суб'єкту декларування або членам його сім'ї. До цінних паперів належать:

- акції;
- боргові цінні папери (облігації підприємств, державні облігації України, облігації місцевих позик, казначейські зобов'язання України, ощадні (депозитні) сертифікати, векселі, облігації міжнародних фінансових організацій, облігації Фонду гарантування вкладів фізичних осіб);
- чеки;
- інвестиційні сертифікати;
- іпотечні цінні папери (іпотечні облігації, іпотечні сертифікати, заставні);
- похідні цінні папери (деривативи);
- приватизаційні цінні папери (ваучери тощо);
- товаророзпорядчі цінні папери.

Цей перелік не є вичерпним, у формі декларації можна обрати варіант «Інший вид» цінних паперів та зазначити, який саме.

При цьому цінні папери не слід декларувати в розділі «Цінне рухоме майно (крім транспортних засобів)».

Зазначаються лише цінні папери, що належать суб'єкту декларування або члену його сім'ї на праві власності. Якщо цінні папери суб'єкта декларування або члена його сім'ї передані в управління іншій особі, додатково зазначаються відомості про таку особу.

40. У якому розділі декларації слід вказувати акції, що належать суб'єкту декларування або члену його сім'ї?

Акції зазначаються в розділі декларації «Цінні папери» і не зазначаються в розділах «Цінне рухоме майно (крім транспортних засобів)» та «Корпоративні права».

Корпоративні права

41. Які об'єкти слід декларувати в розділі «Корпоративні права»?

У розділі «Корпоративні права» зазначаються всі корпоративні права, що належать суб'єкту декларування або члену його сім'ї на праві власності, крім тих, що вже були зазначені в розділі «Цінні папери» (наприклад, акції). Такими правами можуть бути частки (паї) у статутному (складеному) капіталі чи в будь-якому іншому еквіваленті статутного капіталу товариства, підприємства, організації, що зареєстровані в Україні або за кордоном, у тому числі пайові внески в кредитній спілці.

Вартість корпоративних прав відображається у декларації у відсотковому та грошовому вираженні. У грошовому вираженні вартість зазначається станом на дату набуття прав або – якщо проводилася грошова оцінка таких прав і результати оцінки відомі суб'єкту декларування – відповідно до результатів такої оцінки.

Юридичні особи, кінцевим бенефіціарним власником (контролером) яких є суб'єкт декларування або члени його сім'ї

42. Роз'ясніть поняття «кінцевий бенефіціарний власник (контролер)» юридичної особи

Відповідно до пункту 5¹ частини першої статті 46 Закону, у декларації слід зазначити юридичні особи, кінцевим бенефіціарним власником (контролером) яких є суб'єкт декларування або члени його сім'ї. При цьому термін «кінцевий бенефіціарний власник (контролер)» вживається у значенні, наведеному в Законі України «Про запобігання та протидію легалізації (відмиванню) доходів, одержаних злочинним шляхом, фінансуванню тероризму та фінансуванню розповсюдження зброї масового знищення».

Згідно з визначенням, наведеним у зазначеному законі (стаття 1), кінцевий бенефіціарний власник (контролер) – це фізична особа, яка незалежно від формального володіння має можливість здійснювати вирішальний вплив на управління або господарську діяльність юридичної особи безпосередньо або через інших осіб. Такий вирішальний вплив здійснюється, зокрема, шляхом реалізації права володіння або користування всіма активами юридичної особи чи їх значною часткою, права вирішального впливу на формування складу, результати голосування, а також вчинення правочинів, які надають можливість визначати умови господарської діяльності, давати обов'язкові до виконання вказівки або виконувати функції органу управління.

Кінцевим бенефіціарним власником (контролером) є також фізична особа, яка має можливість здійснювати вплив шляхом прямого або опосередкованого (через іншу фізичну чи юридичну особу) володіння однією особою самотійно або спільно з пов'язаними фізичними та/або юридичними особами часткою в юридичній особі у розмірі 25 чи більше відсотків статутного капіталу або прав голосу в юридичній особі.

При цьому кінцевим бенефіціарним власником (контролером) не може бути особа, яка має формальне право на 25 чи більше відсотків статутного капіталу або прав голосу в юридичній особі, але є агентом, номінальним утримувачем (номінальним власником) або є тільки посередником щодо такого права.

Отже, при встановленні того, чи є суб'єкт декларування або член його сім'ї кінцевим бенефіціарним власником (контролером) юридичної особи, слід вважати на наявність можливості здійснювати фактичний контроль

(вирішальний вплив) за діяльністю юридичної особи, навіть якщо такий контроль не ґрунтується на формальній власності корпоративних прав у такій юридичній особі. При цьому для цілей декларування суб'єкт декларування або член його сім'ї не може вважатися кінцевим бенефіціарним власником (контролером) юридичної особи публічного права комунальної чи державної власності, керівником (іншою посадовою особою) якої він призначений уповноваженими на те державними органами чи органами місцевого самоврядування у встановленому законом порядку.

(абзац п'ятий запитання 42 доповнено новим реченням згідно із рішенням Національного агентства від 30.09.2016 року № 57)

У декларації зазначається інформація про юридичних осіб, кінцевим бенефіціарним власником (контролером) яких є суб'єкт декларування або члени його сім'ї, стосовно юридичних осіб, які зареєстровані як в Україні, так і за кордоном.

43. Відповідно до Закону України «Про державну реєстрацію юридичних осіб, фізичних осіб-підприємців та громадських формувань», інформація про кінцевого бенефіціарного власника (контролера) юридичної особи не подається при реєстрації окремих видів юридичних осіб. Чи поширюються ці винятки також на зазначення інформації про кінцевого бенефіціарного власника (контролера) юридичної особи в декларації відповідно до Закону «Про запобігання корупції»?

Відповідно до Закону України «Про державну реєстрацію юридичних осіб, фізичних осіб-підприємців та громадських формувань», інформація про кінцевого бенефіціарного власника (контролера) юридичної особи вказується під час державної реєстрації такої особи та відображається в Єдиному державному реєстрі юридичних осіб, фізичних осіб-підприємців та громадських формувань. При цьому Закон України «Про державну реєстрацію юридичних осіб, фізичних осіб-підприємців та громадських формувань» (стаття 9) передбачає випадки, коли інформація про кінцевого бенефіціарного власника (контролера) юридичної особи не подається (такий виняток встановлено для окремих видів юридичних осіб, а також якщо засновниками юридичної особи є виключно фізичні особи, які є бенефіціарними власниками (контролерами) юридичної особи).

Оскільки Закон України «Про державну реєстрацію юридичних осіб, фізичних осіб-підприємців та громадських формувань» має інший предмет регулювання і стосується виключно порядку державної реєстрації юридичних осіб, зазначені винятки не поширюються на зазначення інформації про кінцевого бенефіціарного власника (контролера) юридичної особи в декларації відповідно до Закону України «Про запобігання корупції». Останній при визначенні терміна «кінцевий бенефіціарний власник (контролер) юридичної особи» посилається на Закон України «Про запобігання та протидію легалізації (відмиванню) доходів, одержаних

злочинним шляхом, фінансуванню тероризму та фінансуванню розповсюдження зброї масового знищення», який зазначених винятків також не містить.

Нематеріальні активи

44. Що розуміється під нематеріальними активами, які відображаються у декларації?

Під нематеріальними активами в пункті 6 частини першої статті 46 Закону розуміються об'єкти права інтелектуальної власності, що можуть бути оцінені в грошовому еквіваленті (патент на винахід, корисну модель, ноу-хау, промисловий зразок, права на топографію інтегральної мікросхеми, сорт рослин, торгову марку чи комерційне найменування, авторське право тощо), а також право на використання надр чи інших природних ресурсів тощо. Під нематеріальним активом слід також розуміти ліцензії на право користування об'єктами інтелектуальної власності, що належать суб'єкту декларування або члену його сім'ї.

Якщо об'єкт права інтелектуальної власності може бути оцінений в грошовому еквіваленті, такий об'єкт слід відобразити в декларації, навіть якщо така грошова оцінка не проводилася. При цьому, якщо вартість права на об'єкт не відома суб'єкту декларування або члену його сім'ї, у формі декларації можна обрати відповідну помітку.

Закон не зобов'язує проводити оцінку об'єкта декларування в цілях внесення відповідної інформації до декларації. Тому якщо вартість активу на момент виникнення прав на нього не відома, про це слід зазначити в декларації.

Грошові активи, цінні папери, корпоративні права не вважаються нематеріальними активами і відображаються в інших розділах декларації.

Доходи, у тому числі подарунки

45. Які доходи та подарунки відображаються у декларації?

Відповідно до пункту 7 частини першої статті 46 Закону, у декларації зазначаються доходи суб'єкта декларування та членів його сім'ї, які були отримані або нараховані упродовж звітного періоду. При цьому доходи включають:

- заробітну плату (грошове забезпечення), отриману як за основним місцем роботи, так і за сумісництвом;
- гонорари та інші виплати згідно з цивільно-правовими правочинами;
- дохід від підприємницької або незалежної професійної діяльності;
- дохід від надання майна в оренду (користування);
- дивіденди;
- проценти;

- роялті;
- страхові виплати;
- виграші (призи) у лотерею чи в інші розіграші, у букмекерському парі, у парі тоталізатора;
- призи (виграші) у грошовій формі, одержані за перемогу та/або участь в аматорських спортивних змаганнях;
- благодійну допомогу;
- пенсію;
- спадщину;
- доходи від відчуження цінних паперів чи корпоративних прав;
- подарунки;
- інші доходи.

Під заробітною платою розуміється як основна заробітна плата, так і будь-які заохочувальні та компенсаційні виплати (премії, надбавки тощо), які виплачуються (надаються) суб'єкту декларування або члену його сім'ї у зв'язку з відносинами трудового найму, крім коштів для покриття витрат на відрядження, які у цілях декларування доходом не вважаються (див. далі окреме роз'яснення з цього приводу).

Соціальні виплати, субсидії тощо вважаються доходом і відображаються в декларації лише в разі їх монетизації, тобто виплати (нарахування) у грошовій формі.

Подарунки вважаються доходом незалежно від того, у якій формі вони отримуються – у формі грошових коштів або в іншій формі. Відповідно до статті 1 Закону, подарунок – це грошові кошти або інше майно, переваги, пільги, послуги, нематеріальні активи, які надають/одержують безоплатно або за ціною, нижчою мінімальної ринкової.

Доходи декларуються незалежно від їх розміру. Винятком є доходи у вигляді подарунків. Подарунки у формі грошових коштів зазначаються в декларації, якщо розмір таких подарунків, отриманих від однієї особи (групи осіб) сукупно протягом року, перевищує 5 ПМ, встановлених для працездатних осіб на 1 січня звітного року. Подарунок у формі, іншій ніж грошові кошти (наприклад, рухоме майно, транспортні засоби, нерухомість тощо), зазначається, якщо вартість одного подарунку перевищує 5 ПМ, встановлених для працездатних осіб на 1 січня звітного року.

Якщо отриманий у звітному періоді подарунок у вигляді цінного рухомого майна, транспортного засобу, нерухомого майна, цінних паперів, грошових активів чи інших об'єктів декларування перебуває у володінні, користуванні чи власності (спільній власності) суб'єкта декларування або члена його сім'ї станом на останній день звітного періоду, то такий подарунок повинен бути також відображений у відповідному розділі декларації («Цінне рухоме майно (крім транспортних засобів)», «Цінне рухоме майно – транспортні засоби», «Об'єкти нерухомості», «Цінні папери», «Грошові активи» тощо). Якщо ж відповідне майно, яке є одночасно

подарунком, не належить суб'єкту декларування або члену його сім'ї станом на останній день звітного періоду, то воно зазначається лише в розділі «Доходи, у тому числі подарунки».

(абзац сьомий із змінами, внесеними рішенням Національного агентства від 03.11.2016 року № 106)

46. Чи вважаються доходом витрати на відрядження, що оплачуються роботодавцем? Якщо витрати на участь у публічному заході оплачені третьою стороною, чи вважається це доходом?

У цілях декларування відповідно до статті 46 Закону не вважаються доходом кошти, що виплачуються роботодавцем суб'єкту декларування (члену його сім'ї) для покриття витрат на відрядження (в Україні чи за кордоном).

Так само не вважається отриманням доходу покриття третьою особою (наприклад, міжнародною організацією, державними органами іноземної держави тощо) витрат на участь суб'єкта декларування (члена його сім'ї) у заході (семінар, конференція, переговори тощо), що проводиться в іншому місті чи за кордоном (наприклад, оплата витрат на подорож до місця проведення заходу, проживання та харчування), за умови, що така поїздка оформлена у вигляді відрядження суб'єкта декларування чи члена його сім'ї.

Приклади:

1. Суб'єкт декларування на запрошення державного органу іноземної держави і за рахунок коштів приймаючої сторони бере участь у заході, що проводиться на території цієї держави, з оформленням відрядження за місцем роботи суб'єкта декларування. Кошти, витрачені на оплату переїзду суб'єкта декларування, його харчування та проживання, а також інші пов'язані з поїздкою витрати (наприклад, сплата візового збору), не вважаються доходом і не зазначаються в декларації.

2. Член сім'ї суб'єкта декларування, який не є особою, уповноваженою на виконання функцій держави або місцевого самоврядування, або прирівняною до осіб, уповноважених на виконання зазначених функцій, отримує компенсацію витрат на відрядження від свого роботодавця або оформляє за місцем роботи відрядження з метою участі у заході, проведення переговорів тощо. Кошти, отримані членом сім'ї від свого роботодавця як компенсація витрат на таке відрядження або витрати, понесені приймаючою стороною для забезпечення відрядження члена сім'ї, не вважаються доходом і не зазначаються в декларації суб'єкта декларування.

3. Член сім'ї суб'єкта декларування, який не є особою, уповноваженою на виконання функцій держави або місцевого самоврядування, або прирівняною до осіб, уповноважених на виконання зазначених функцій, бере участь в офіційних заходах у складі офіційної делегації як член сім'ї суб'єкта декларування. Витрати на участь у таких заходах члена сім'ї не вважаються доходом і не зазначаються в декларації суб'єкта декларування.

47. Чи слід відображати як дохід отриманий суб'єктом декларування чи членами його сім'ї кредит, позику, поворотну безвідсоткову фінансову допомогу (позичку) тощо?

Якщо кредит, позика, поворотна безвідсоткова фінансова допомога (позичка) тощо були отримані суб'єктом декларування або членом його сім'ї упродовж звітнього року, то вони повинні бути відображені в розділі «Доходи, у тому числі подарунки» як «Інші доходи» (із зазначенням, про який саме дохід йдеться). Якщо такий кредит, позика тощо були дійсними, тобто не сплачені повною мірою станом на останній день звітнього періоду, то вони повинні бути додатково відображені у розділі «Фінансові зобов'язання» (див. далі), незалежно від того, чи були вони отримані у звітньому періоді.

Грошові активи

48. Які грошові активи відображаються у декларації?

Відповідно до пункту 8 частини першої статті 46 Закону, у декларації зазначаються грошові активи, наявні у суб'єкта декларування та членів його сім'ї на останній день звітнього періоду.

Під грошовими активами розуміються:

- готівкові кошти;
- кошти, розміщені на банківських рахунках (незалежно від типу рахунків та дати їх відкриття);
- внески до кредитних спілок;
- внески до інших небанківських фінансових установ, у тому числі до інститутів спільного інвестування (у декларації необхідно зазначити тип такої установи). Відповідно до Закону України «Про інститути спільного інвестування» такими інститутами є корпоративні та пайові фонди;
- кошти, які суб'єкт декларування та члени його сім'ї позичили одне одному або які вони позичили третім особам (тобто кошти, стосовно яких суб'єкт декларування або член його сім'ї є позикодавцем);
- активи у дорогоцінних (банківських) металах, які зберігаються в банківській установі або в іншому місці;
- інші активи (у декларації необхідно зазначити, які саме активи).

Якщо сукупна вартість всіх наявних станом на останній день звітнього періоду у суб'єкта декларування або члена його сім'ї грошових активів не перевищує 50 ПМ, встановлених для працевдатних осіб на 1 січня звітнього року, то такі активи не зазначаються в декларації. Наприклад, якщо при поданні щорічної декларації станом на 31 грудня звітнього року у суб'єкта декларування були наявні готівкові кошти (незалежно від місця їх зберігання) в розмірі 30 ПМ та внески на банківських рахунках в розмірі 25 ПМ, то такі кошти (внески) зазначаються в декларації окремо за кожним видом активу, оскільки їхня сукупна вартість перевищує 50 ПМ. Сукупний

розмір грошових активів суб'єкта декларування та члена (членів) його сім'ї в цілях визначення того, чи перевищують вони зазначений поріг декларування, вираховується окремо щодо суб'єкта декларування та кожного з членів його сім'ї.

49. Чи існує можливість зазначити у декларації, що грошові кошти зберігаються у банківській установі (наприклад, у сейфі), але не у вигляді внесків на рахунки?

Так, у формі декларації, у розділі «Грошові активи», міститься поле «Установа, в якій відкриті такі рахунки або до якої зроблені відповідні внески». У цьому полі можна зазначити установу, у якій зберігаються грошові (у тому числі готівкові) кошти. Таке зазначення не є обов'язковим і здійснюється на розсуд суб'єкта декларування.

Водночас, якщо у розділі «Грошові активи» у полі «Вид активу» було обрано варіанти «Кошти, розміщені на банківських рахунках» або «Внески до кредитних та інших небанківських фінансових установ, у тому числі до інститутів спільного інвестування», то зазначення установи в полі «Установа, в якій відкриті такі рахунки або до якої зроблені відповідні внески» стає обов'язковим і без такого зазначення декларацію не може бути подано.

50. Станом на яку дату вказується розмір наявних грошових активів, у тому числі готівкових коштів?

У декларації зазначаються ті грошові активи, у тому числі готівкові кошти, суб'єкта декларування або членів його сім'ї, які наявні в них станом на останній день звітного періоду (за умови перевищення встановленого Законом порогу декларування для таких об'єктів – див. вище). Наприклад, для щорічної декларації, а також для декларації, що подається наступного року після припинення діяльності, пов'язаної з виконанням функцій держави або місцевого самоврядування, таким днем є 31 грудня попереднього року. У випадку декларації, що подається перед звільненням або іншим припиненням діяльності, пов'язаної з виконанням функцій держави або місцевого самоврядування, наявні грошові активи вказуються станом на день, що передує дню подання такої декларації.

Якщо суб'єкт декларування або член його сім'ї упродовж звітного періоду отримав грошові активи, але станом на останній день звітного періоду вони в нього відсутні, такі активи не відображаються в розділі «Грошові активи», але відображаються в розділі «Доходи, у тому числі подарунки». Крім того, видатки, вчинені у звітному періоді, повинні бути відображені у розділі «Видатки та правочини», якщо розмір видатку перевищує 50 ПМ.

Фінансові зобов'язання

51. Які фінансові зобов'язання відображаються у декларації?

Відповідно до пункту 9 частини першої статті 46 Закону, у декларації

відображаються фінансові зобов'язання суб'єкта декларування та членів його сім'ї, які є дійсними станом на останній день звітного періоду. Під фінансовими зобов'язаннями у цілях декларування розуміються:

- отримані кредити, позики;
- інші кошти, які були позичені суб'єкту декларування або члену його сім'ї іншими особами, зокрема поворотна безвідсоткова фінансова допомога, отримана і не повернена у звітному періоді суб'єктом декларування або членом його сім'ї;
- зобов'язання за договором лізингу;
- зобов'язання за договором страхування;
- зобов'язання за договором недержавного пенсійного забезпечення;
- несплачені податкові зобов'язання;
- інші зобов'язання (у декларації необхідно зазначити, які саме).

У розділі «Фінансові зобов'язання» відображаються також відомості про розмір сплачених суб'єктом декларування або членом його сім'ї коштів в рахунок основної суми позики (кредиту) та розмір сплачених процентів за позикою (кредитом).

У декларації відображаються фінансові зобов'язання суб'єкта декларування перед членами його сім'ї і навпаки. Наприклад, кошти, позичені суб'єкту декларування членом його сім'ї, повинні бути відображені в декларації як фінансове зобов'язання такого суб'єкта декларування. При цьому ці кошти (у разі перевищення порогу у 50 ПМ стосовно всіх грошових активів) повинні бути також відображені як грошовий актив такого члена сім'ї у відповідному розділі декларації.

В декларації зазначаються будь-які фінансові зобов'язання суб'єкта декларування та членів його сім'ї. При цьому якщо розмір зобов'язання перевищує 50 прожиткових мінімумів, встановлених для працездатних осіб на 1 січня звітного року, то необхідно відобразити відомості щодо фінансових зобов'язань, які включають дані про вид зобов'язання, його розмір, валюту зобов'язання, інформацію про особу, стосовно якої виникли такі зобов'язання, відповідно до пункту 1 частини першої статті 46 Закону, або найменування відповідної юридичної особи із зазначенням коду Єдиного державного реєстру юридичних осіб, фізичних осіб – підприємців та громадських формувань, та дату виникнення зобов'язання. У разі якщо розмір зобов'язання не перевищує 50 прожиткових мінімумів, встановлених для працездатних осіб на 1 січня звітного року, зазначається лише загальний розмір такого фінансового зобов'язання.

(абзац одинадцятий із змінами, внесеними рішенням Національного агентства від 30.09.2016 року № 57)

Кошти, які були фактично отримані за кредитом (позикою) у звітному періоді незалежно від суми зобов'язання, слід зазначити у розділі декларації «Доходи, у тому числі подарунки» як «Інший дохід» та/або у розділі «Грошові активи» у разі перевищення встановленого в ньому порогу

декларування.

У розділі «Фінансові зобов'язання» зазначаються ті фінансові зобов'язання, які є дійсними станом на останній день звітного періоду, навіть якщо таке зобов'язання виникло до початку звітного періоду. Наприклад, якщо суб'єкт декларування отримав кредит у 2010 році і цей кредит є дійсним, тобто основна сума кредиту та проценти за ним не сплачені повністю станом на останній день звітного періоду (наприклад, станом на 31 грудня 2016 року), то зазначений кредит відображається у розділі «Фінансові зобов'язання» щорічної декларації, що подається у 2017 році.

Кредитні пропозиції від банків, фінансових установ у вигляді «кредитних ліній до зарплатних банківських карток» чи аналогічні за змістом пропозиції, якими суб'єкт декларування чи член його сім'ї не скористався або основна сума та проценти за якими на кінець звітного періоду сплачені повністю, у розділі «Фінансові зобов'язання» декларації не відображаються.

52. Яким чином відображати в декларації суму кредиту – всю суму кредиту, зобов'язання за яким виникли у звітному періоді, чи фактично отриману частину кредиту станом на кінець звітного періоду?

Якщо у звітному періоді суб'єкт декларування або член його сім'ї уклав кредитний договір на суму, що перевищує 50 ПМ, встановлених на 1 січня звітного періоду, але станом на останній день звітного періоду (наприклад, 31 грудня для щорічної декларації) отримав лише частину передбаченого договором кредиту, то в декларації у розділі «Фінансові зобов'язання» зазначається інформація про таке зобов'язання і як розмір зобов'язання вказується повна сума кредиту згідно з договором. При цьому кошти, які були фактично отримані згідно з кредитним договором у звітному періоді незалежно від суми зобов'язання, слід зазначити у розділі декларації «Доходи, у тому числі подарунки» як «Інший дохід» та в розділі «Грошові активи», якщо ці кошти належать суб'єкту декларування або члену сім'ї станом на останній день звітного періоду та в разі перевищення встановленого порогу декларування.

53. У яких розділах декларації слід вказувати отриману суб'єктом декларування позику і позику, яку надав суб'єкт декларування іншій особі?

Позика, отримана суб'єктом декларування або членом його сім'ї (тобто кошти, стосовно яких суб'єкт декларування або член його сім'ї є позичальником), відображається у розділі декларації «Фінансові зобов'язання». Кошти, які суб'єкт декларування або член його сім'ї позичив третій особі (тобто кошти, стосовно яких суб'єкт декларування або член його сім'ї є позикодавцем), не відображаються в розділі «Фінансові зобов'язання», а зазначаються натомість у розділі «Грошові активи» (у разі перевищення порогу декларування).

Якщо суб'єкт декларування позичив у звітному періоді кошти члену сім'ї,

то такі кошти відображаються у розділі «Фінансові зобов'язання» як зобов'язання такого члена сім'ї, а також у розділі «Грошові активи» як грошові активи суб'єкта декларування. Аналогічним чином відображаються кошти, позичені членом сім'ї суб'єкту декларування.

54. Чи вказується у декларації інформація про фінансові зобов'язання (отриманий кредит, позику тощо), якщо вони виникли у звітному періоді і були виконані (повернуті) у звітному періоді?

Фінансові зобов'язання, які виникли у звітному періоді та були в цьому ж звітному періоді виконані (наприклад, повністю сплачений кредит чи позика), не відображаються в розділі декларації «Фінансові зобов'язання», але відображаються в розділі «Доходи, у тому числі подарунки» як «Інший дохід».

Видатки та правочини

55. Які видатки і правочини повинні бути відображені у декларації?

Відповідно до пункту 10 частини першої статті 46 Закону, у декларації зазначаються видатки та всі правочини, вчинені у звітному періоді, на підставі яких у суб'єкта декларування виникає або припиняється право власності, володіння чи користування на об'єкти декларування, зазначені у пунктах 2-9 частини першої цієї статті. При цьому встановлено поріг декларування для видатків – якщо окремий видаток перевищує 50 ПМ, встановлених на 1 січня звітного року, то він повинен бути відображений у декларації. Таким чином, зроблені у звітному періоді видатки не сумуються, у декларації зазначається інформація про кожний окремий видаток, якщо він перевищує зазначену межу.

Для зазначення відомостей у цьому розділі декларації не має значення, чи перебуває відповідний предмет правочину у власності чи на іншому праві у суб'єкта декларування станом на останній день звітного періоду. Зазначається інформація про правочини та видатки, здійснені упродовж звітного періоду, навіть якщо вони стосувалися того самого об'єкта. Наприклад, якщо у звітному періоді суб'єкт декларування придбав транспортний засіб і далі до завершення цього періоду вчинив правочин, на підставі якого право власності суб'єкта декларування на це майно було припинено (наприклад, продав його), то обидва зазначених правочини повинні бути відображені у декларації.

У розділі декларації «Видатки та правочини» вказуються лише видатки та правочини суб'єкта декларування, видатки та правочини членів його сім'ї не зазначаються.

Цей розділ декларації не заповнюється кандидатами на посади, пов'язані з виконанням функцій держави або місцевого самоврядування.

56. Що мається на увазі під «Іншими правочинами» у розділі «Видатки та правочини суб'єкта декларування»?

У розділі декларації «Видатки та правочини» передбачено відображення інформації окремо про видатки суб'єкта декларування та про інші правочини суб'єкта декларування. При зазначенні інформації про видатки також вказується правочин, який спричинив відповідний видаток. Наприклад, у разі придбання земельної ділянки вартістю більше 50 ПМ, такий видаток зазначається у розділі «Видатки». Якщо правочин, вчинений суб'єктом декларування, не спричинив видатку, то такий правочин зазначається у розділі «Інші правочини». При цьому відомості про такі інші правочини зазначаються лише у разі, якщо вартість предмета правочину перевищує 50 ПМ, встановлених для працевдатних осіб на 1 січня звітного року. Наприклад, якщо у звітному періоді суб'єкту декларування був подарований об'єкт нерухомості вартістю більше 50 ПМ (відповідно, суб'єкт декларування набув право власності на цей об'єкт внаслідок правочину), то така інформація зазначається в розділі «Інші правочини». При цьому, якщо правочин вже зазначений у розділі «Видатки», його не слід дублювати у розділі «Інші правочини».

Слід звернути увагу, що об'єкти декларування, які відображаються в інших розділах декларації (наприклад, нерухомість, транспортні засоби, інше рухоме майно тощо), повинні бути також відображені в розділі декларації «Видатки та правочини суб'єкта декларування» як предмет відповідного правочину, якщо їх набуття відбулось у звітному періоді. Наприклад, якщо у звітному періоді суб'єкт декларування придбав у власність (чи отримав в оренду) нерухоме майно, то відповідний об'єкт повинен бути відображений у розділі «Об'єкти нерухомості» (якщо він залишається у володінні, користуванні чи власності суб'єкта декларування станом на останній день звітного періоду), а також у розділі «Видатки та правочини» як предмет правочину, що спричинив видаток суб'єкта декларування (якщо такий видаток перевищував 50 ПМ).

Інший приклад: у звітному періоді суб'єкт декларування отримав у подарунок цінне рухоме майно (наприклад, ювелірні вироби) вартістю 60 ПМ. Таке майно повинне бути відображене у розділі декларації «Доходи, у тому числі подарунки», а також у розділі «Видатки та правочини» як «Інший правочин», а саме правочин, на підставі якого у суб'єкта декларування виникло право власності на зазначене цінне рухоме майно. Якби таке цінне рухоме майно мало вартість більше 100 ПМ, то його слід також було б відобразити у розділі «Цінне рухоме майно (крім транспортних засобів)».

57. Чи слід декларувати видатки членів сім'ї?

Ні, видатки та правочини членів сім'ї не зазначаються в декларації.

58. Як розуміти положення пункту 10 частини першої статті 46 Закону у взаємозв'язку, зокрема, з пунктами 3, 9 цієї частини статті? Чи немає тут певного дублювання, оскільки, наприклад, пункт 10 стосується видатків та правочинів, з яких виникають фінансові зобов'язання, а пунктом 9 встановлено, що в декларації

відображаються фінансові зобов'язання?

Один і той же об'єкт може відобразитися в декларації два чи більше разів. Це відповідає Закону і повинно надати якомога більше інформації про відповідний об'єкт. Наприклад, у розділі «Фінансові зобов'язання» відображаються фінансові зобов'язання суб'єкта декларування та членів його сім'ї, які є дійсними станом на останній день звітного періоду. Відповідний розділ містить детальний опис таких фінансових зобов'язань, у тому числі відомості про забезпечення зобов'язання, поручителя тощо. У розділі «Видатки та правочини» вказуються правочини, на підставі яких у суб'єкта декларування виникли фінансові зобов'язання, навіть якщо вони були припинені станом на останній день звітного періоду.

Робота за сумісництвом

59. Чи необхідно декларувати роботу за сумісництвом, яка виконувалася впродовж звітного року, якщо станом на 31 грудня вона вже не виконується?

Відповідно до пункту 11 частини першої статті 46 Закону, у декларації зазначаються відомості про посаду чи роботу, що виконується або виконувалася за сумісництвом. Це означає, що зайняття посади чи робота за сумісництвом відображається в декларації, якщо її зайняття (виконання) розпочалося або продовжувалося під час звітного періоду незалежно від тривалості. Отже, якщо у звітному періоді суб'єкт декларування займав посаду або здійснював упродовж будь-якого часу роботу за сумісництвом і при цьому станом на останній день звітного періоду він таку посаду не займає (роботу не здійснює), така посада (робота) повинна бути відображена в декларації.

Посада чи робота за сумісництвом декларується незалежно від того, чи була вона оплачуваною.

60. Чи слід декларувати роботу за сумісництвом членів сім'ї?

Ні, у декларації зазначається лише робота, яку виконує або виконував за сумісництвом, суб'єкт декларування.

Членство в організаціях та їхніх органах

61. Членство у яких об'єднаннях (організаціях) слід відобразити в декларації?

Відповідно до пункту 12 частини першої статті 46 Закону, у декларації зазначається інформація про членство суб'єкта декларування в громадських об'єднаннях, благодійних організаціях, саморегулювальних чи самоврядних професійних об'єднаннях, а також входження до керівних, ревізійних чи наглядових органів таких об'єднань (організацій).

До об'єднань (організацій), членство у яких (членство в органах яких)

слід відображати в декларації, належать:

1) об'єднання, на які поширюється дія Закону України «Про громадські об'єднання», а саме громадські організації та громадські спілки, які мають статус юридичної особи;

2) громадські організації роботодавців та їх об'єднання, на які поширюється дія Закону України «Про організації роботодавців, їх об'єднання, права і гарантії їх діяльності»;

3) благодійні організації, які утворюються та діють відповідно до Закону України «Про благодійну діяльність та благодійні організації»;

4) саморегульовані об'єднання, а саме некомерційні об'єднання фізичних та юридичних осіб, які здійснюють професійну діяльність на певному ринку чи у певній сфері діяльності. Йдеться, зокрема, про саморегульовані об'єднання професійних учасників ринку цінних паперів та фондового ринку, адміністраторів недержавних пенсійних фондів, кредитних спілок, саморегульовані організації у сфері архітектурної діяльності, у сфері землеустрою, саморегульовану організацію учасників ринку електричної енергії України, саморегульовані організації оцінювачів, аудиторів, арбітражних керуючих (розпорядників майна, керуючих санацією, ліквідаторів) тощо;

5) самоврядні професійні об'єднання, а саме об'єднання фізичних осіб, які здійснюють професійну діяльність, зокрема, самоврядні об'єднання адвокатів (Національна асоціація адвокатів України), нотаріусів (Нотаріальна палата України), лікарів.

У декларації не зазначається членство (членство в органах) в таких організаціях (об'єднаннях):

- політичні партії;
- релігійні організації;
- професійні спілки;
- об'єднання співвласників багатоквартирного будинку;
- асоціації органів місцевого самоврядування та їх добровільні об'єднання;
- об'єднання юридичних осіб приватного права, які не є громадськими об'єднаннями;
- органи суддівського, прокурорського самоврядування.

62. Чи необхідно зазначати інформацію, якщо станом на кінець звітного періоду (наприклад, 31 грудня звітного року) суб'єкт декларування не є членом громадського об'єднання та не входить до складу його керівних органів, але був членом (входив до складу органів) упродовж звітного року?

Інформація щодо членства в організаціях (об'єднаннях) або їх органах зазначається станом на останній день звітного періоду (станом на 31 грудня звітного року для щорічних декларацій). Якщо суб'єкт декларування був членом об'єднання або входив до складу його органів, але припинив членство (входження до органів) станом на останній день звітного року,

інформація про членство (входження до органів) у декларації не зазначається.

63. Чи потрібно вказувати в декларації те, що суб'єкт декларування є адвокатом, але право на здійснення адвокатської діяльності зупинено на виконання вимог закону щодо несумісності?

Відповідно до частини п'ятої статті 45 Закону України «Про адвокатуру та адвокатську діяльність», з моменту складення присяги адвоката України кожен адвокат стає членом Національної асоціації адвокатів України. Згідно з частиною першою цієї статті, Національна асоціація адвокатів України є недержавною некомерційною професійною організацією, яка об'єднує всіх адвокатів України та утворюється з метою забезпечення реалізації завдань адвокатського самоврядування. Таким чином, Національну асоціацію адвокатів України слід вважати самоврядним професійним об'єднанням адвокатів. Інформація про членство в такому об'єднанні або про входження до його керівних, ревізійних чи наглядових органів повинна бути відображена у декларації відповідно до пункту 12 частини першої статті 46 Закону.

Повідомлення про суттєві зміни в майновому стані

64. За якою формою та яким чином слід подавати повідомлення про суттєві зміни в майновому стані суб'єкта декларування?

Відповідно до частини другої статті 52 Закону, у разі суттєвої зміни у майновому стані суб'єкта декларування, а саме отримання ним доходу, придбання майна на суму, яка перевищує 50 ПМ, встановлених для працевдатних осіб на 1 січня відповідного року, зазначений суб'єкт у десятиденний строк з моменту отримання доходу або придбання майна зобов'язаний письмово повідомити про це Національне агентство. Зазначена інформація вноситься до Єдиного державного реєстру декларацій осіб, уповноважених на виконання функцій держави або місцевого самоврядування, та оприлюднюється на офіційному веб-сайті Національного агентства.

Порядок інформування Національного агентства про суттєві зміни у майновому стані суб'єкта декларування визначений у Порядку формування, ведення та оприлюднення (надання) інформації Єдиного державного реєстру декларацій осіб, уповноважених на виконання функцій держави або місцевого самоврядування, який був затверджений рішенням Національного агентства № 3 від 10.06.2016 (zareestrovano в Міністерстві юстиції України 15.07.2016 за № 959/29089). Відповідно до пункту 6 Розділу II зазначеного Порядку, суб'єкти декларування письмово повідомляють Національне агентство про суттєві зміни у своєму майновому стані відповідно до частини другої статті 52 Закону шляхом подання відповідного електронного повідомлення до Реєстру через власний персональний електронний кабінет у десятиденний строк з моменту отримання доходу або придбання майна.

Зазначене електронне повідомлення подається шляхом заповнення відповідної електронної форми на веб-сайті Реєстру відповідно до технічних вимог до форми. Згідно з пунктом 2 розділу II зазначеного Порядку, повідомлення про суттєві зміни у майновому стані суб'єкта декларування подається через мережу Інтернет з використанням програмних засобів Реєстру у власному персональному електронному кабінеті суб'єкта декларування після реєстрації в Реєстрі.

Виправлені повідомлення про суттєві зміни у майновому стані суб'єкта декларування до Реєстру не подаються. Повідомлення про суттєві зміни у майновому стані суб'єкта декларування подаються винятково в електронній формі, їх паперова копія не подається.

Електронна форма для подання повідомлення про суттєві зміни у майновому стані суб'єкта декларування затверджена рішенням Національного агентства № 3 від 10.06.2016.

65. Чи необхідно відображати інформацію, яка була зазначена в повідомленні про суттєві зміни в майновому стані суб'єкта декларування, у декларації такого суб'єкта декларування?

Подання інформації про суттєві зміни в майновому стані відповідно до статті 52 Закону не звільняє суб'єкта декларування від обов'язку подати декларацію та зазначити в ній відомості, передбачені статтею 46 Закону. Наприклад, у разі отримання доходу на суму вище 50 ПМ суб'єкт декларування повинен надіслати про це повідомлення в Національне агентство шляхом подання відповідної електронної форми на веб-сайті Реєстру. Зазначена інформація повинна бути також відображена у наступній декларації цього суб'єкта декларування, що охоплює відповідний звітний період (наприклад, у наступній щорічній декларації, яка охоплює звітний рік, у якому суб'єкт декларування подав відповідне повідомлення про суттєві зміни в його майновому стані).

Слід звернути увагу на відмінність у порогах декларування, встановлених Законом для відображення інформації в декларації та повідомленні про суттєві зміни в майновому стані суб'єкта декларування. Так, у повідомленні про суттєві зміни в майновому стані вказується інформація про отримання доходу або придбання майна на суму більше 50 ПМ. Цей поріг поширюється також на цінне рухоме майно, яке було придбано суб'єктом декларування. Водночас, відповідно до пункту 3 частини першої статті 46 Закону, у декларації зазначається інформація про цінне рухоме майно (крім транспортних засобів), якщо його вартість перевищує 100 ПМ. Відповідно, у разі придбання цінного рухомого майна (крім транспортних засобів) вартістю більше 50 ПМ, але менше 100 ПМ, інформація про придбання такого майна буде відображена в декларації лише в розділі «Видатки та правочини», оскільки поріг декларування в цьому розділі також становить 50 ПМ.

66. Якщо розмір місячної заробітної плати суб'єкта декларування перевищує 50 ПМ, встановлених на 1 січня відповідного року, чи необхідно подавати щомісяця повідомлення про суттєві зміни в майновому стані суб'єкта декларування?

Заробітна плата суб'єкта декларування вважається його доходом. Відповідно, якщо суб'єкт декларування отримав одноразовий дохід (у вигляді заробітної плати тощо) у розмірі, що перевищує 50 ПМ, встановлених для працездатних осіб на 1 січня року, коли такий дохід було отримано, то виникає обов'язок повідомити про це Національне агентство шляхом подання повідомлення про суттєві зміни в майновому стані суб'єкта декларування.

Відповідальність за подання недостовірних відомостей

67. Чи настає відповідальність за ненавмисну помилку в декларації?

Зазначення в декларації завідомо недостовірних відомостей може тягнути за собою дисциплінарну, адміністративну або кримінальну відповідальність. Адміністративна відповідальність передбачена статтею 172⁶ Кодексу України про адміністративні правопорушення за подання завідомо недостовірних відомостей у декларації стосовно майна або іншого об'єкта декларування, що має вартість, якщо такі відомості відрізняються від достовірних на суму від 100 до 250 ПМ.

Статтею 366-1 Кримінального кодексу України передбачено кримінальну відповідальність за подання завідомо недостовірних відомостей у декларації. При цьому відповідальність за цією статтею за подання суб'єктом декларування завідомо недостовірних відомостей у декларації стосовно майна або іншого об'єкта декларування, що має вартість, настає у випадку, якщо такі відомості відрізняються від достовірних на суму понад 250 ПМ.

У разі подання завідомо недостовірних відомостей стосовно майна або іншого об'єкта декларування, що має вартість, якщо такі відомості відрізняються від достовірних на суму менше 100 ПМ, до суб'єкта декларування може бути застосовано дисциплінарну відповідальність.

Слід звернути увагу, що адміністративна та кримінальна відповідальність передбачені виключно за подання «завідомо недостовірних» відомостей.

Тобто відповідне діяння має бути вчинено суб'єктом декларування з прямим умислом. При цьому, для притягнення до відповідальності за вчинення корупційних правопорушень необхідно довести наявність такого умислу, а саме те, що суб'єкт декларування усвідомлював недостовірність відомостей, які він зазначив у декларації.

68. Чи настає адміністративна або кримінальна відповідальність за подання недостовірних відомостей в декларації, якщо такі відомості суб'єкту декларування надав член його сім'ї?

Якщо недостовірні відомості, які були зазначені в декларації, були надані

суб'єкту декларування членом його сім'ї, то відповідальність може настати лише в тому разі, коли суб'єкт декларування усвідомлював недостовірність таких відомостей, але попри це свідомо зазначив їх у декларації. Відповідно до положень законодавства про адміністративну та кримінальну відповідальність (див. попередній пункт роз'яснення), карається винятково подання суб'єктом декларування завідомо недостовірних відомостей. При цьому враховується умисел на зазначення таких відомостей саме суб'єкта декларування, а не членів його сім'ї чи інших осіб, які надали інформацію для заповнення в декларації. Отже, суб'єкт декларування не може бути притягнений до відповідальності за подання в декларації недостовірних відомостей, які були надані йому членом сім'ї, якщо суб'єкту декларування не було відомо про недостовірність таких відомостей на момент подання декларації.

Це Роз'яснення носить рекомендаційний характер та не містить нових правових норм.

Керівник Департаменту фінансового контролю та моніторингу способу життя

О.Д. Маркєєва